

concept

Economische verkenning

Gemeente Koggenland

INHOUDSOPGAVE ECONOMISCHE VERKENNING KOGGENLAND

Samenvatting

1. Inleiding
 - 1.1. Aanleiding, kader en uitgangspunten
 - 1.2. Leeswijzer
2. Feiten, cijfers en beleidskaders
 - 1.1. Algemeen; rol van regio en van gemeente
 - 1.2. Bedrijventerreinen
 - 1.3. Detailhandel
 - 1.4. Landbouw
 - 1.5. Recreatie & Toerisme
3. Ontwikkelingen extern en intern
4. SWOT-analyse Koggenland
5. Ontwikkelopties per economische drager
 - 5.1. Bedrijventerreinen
 - 5.2. Detailhandel
 - 5.3. Landbouw
 - 5.4. Recreatie en Toerisme
6. Perspectieven gemeentebreed
 - 6.1. Economisch perspectief 1, *'doorgaan op huidige voet'*
 - 6.2. Economisch perspectief 2, *'actief op ontwikkelingen inspelen'*
 - 6.3. Economisch perspectief 3, *'voorop lopen'*
7. Uitvoeringsparagraaf
8. Bijlagen (factsheets)
 - 8.1. Wonen en Leefklimaat
 - 8.2. Werk en Inkomen
 - 8.3. Bedrijvigheid en Economie
 - 8.4. Koopstromen Koggenland
 - 8.5. De vijf economische landbouwclusters in Noord-Holland

SAMENVATTING

Met de economische verkenning wordt beoogd om een overzichtelijk en compleet beeld te geven van de economie van de gemeente Koggenland, voor nu en voor wat betreft de mogelijkheden en perspectieven voor de toekomst. Dit 'economisch beeld van de gemeente' dient als start- en achtergronddocument in de aanloop naar het opstellen van een zgn. Kadervisie (kaderstellend en bepalen speelveld) welke als tussenstap geldt bij het opstellen van een integrale Omgevingsvisie. De economische verkenning is daarmee geen éénduidige en richtingbepalende visie maar eerder een inspiratiedocument voor een discussie over de te kiezen ontwikkelrichting van Koggenland.

Het gaat goed in Koggenland. De inwoners genieten gemiddeld van een bovenmodaal inkomen, de bedrijven en ondernemers (agrariërs, winkeliers, dienstverleners en producenten) presteren goed en ook de gemeente Koggenland zelf heeft een gezonde financiële basis.

De economische dragers in de gemeente zijn de bedrijven op de bedrijventerreinen, de winkeliers en detaillisten, de agrariërs en de recreatief-toeristische ondernemers.

Het grondgebied van de gemeente is overwegend open en landelijk van karakter. De landbouw is de grootste grondgebruiker, veelal voor akkerbouw of veeteelt. Verspreid in het gebied is de vorming van het landschap zichtbaar aan de hand van dijken, bomenrijen en vaarten en kanalen en met molens en gemalen die eraan herinneren dat het vanouds om een waterrijk en nat gebied gaat waar de strijd tegen het water intensief was.

Voor nieuwvestigers (wonen, werken) en voor bezoekers (recreanten en toeristen) is Koggenland geen bekende en toeristische gemeente, in vergelijking met andere gemeenten in toeristische regio's in Nederland. Er zijn weinig bezienswaardigheden in en om de gemeente en ook het gebrek aan bos-, natuur- en recreatiegebieden is hieraan debet.

Naar de toekomst toe zijn er ontwikkelingen die vrijwel zeker van invloed zijn op het (economische) functioneren van de gemeente en op haar ruimtelijke verschijningsvorm.

1. Doelstellingen Klimaat en energie.

De Europese en landelijke klimaatdoelen moeten gehaald worden met *Regionale Energie Strategieën (RES)*. Wind- en zonne-energie zullen daarin een grotere rol dan nu krijgen met invloed op landschap en verschijningsvorm en daarmee op aantrekkelijkheid als woon- en vestigingsplaats.

2. Transitie naar Kringloop- of circulaire landbouw

Rijksoverheid (Min Ez/LNV) en belangenorganisaties (LTO, N&M etc.) streven naar een situatie in 2030 waarin de landbouw is getransformeerd naar een kringlooplandbouw, ook wel circulaire landbouw. Deze ontwikkeling zal niet alleen grote gevolgen hebben voor het functioneren van de landbouw als bedrijfstak en voor de biodiversiteit in het landschap, ook de financieel-economische positie van agrariërs zal mogelijk veranderen met andere verdienmodellen die meer hun basis hebben in rendement voor maatschappij en milieu.

3. Groei behoefte aan woningen voor arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden

Demografische ontwikkelingen als krimp en vergrijzing van de bevolking en de goede vooruitzichten voor de agribusiness zorgen voor meer schaarste aan geschikt personeel. Steeds vaker wordt gebruik gemaakt van tijdelijk of permanent personeel uit het buitenland dat passende huisvesting zoekt.

Het minder vaak en minder stabiel leven in een traditioneel gezinsverband maakt dat er een toenemende behoefte is aan al dan niet tijdelijke huisvesting voor al dan niet tijdelijk woningzoekenden.

4. Toekomstbestendigheid vakantieparken meer onder druk.

Het aanbod van de ca 1.100 verblijfsaccommodaties op de vier vakantieparken in de gemeente is te groot en te omvangrijk voor de puur recreatief-toeristische vraag en behoefte. De gemeente voert een intensief en actief handhavingsbeleid op permanent wonen, vaak is sprake van bezit van accommodatie én grond van de gebruiker (en niet van de parkexploitant) en vaak is sprake van verouderde kampeermiddelen (huisjes, stacaravans, toercaravans). De toekomstbestendigheid van de vier parken voor de louter recreatief-toeristische markt is twijfelachtig of slecht.

5. Meer ruimte nodig op de bedrijventerreinen voor agribusiness en agrarische 'foot-lose'-bedrijven.

Nu al is de agribusiness een van de belangrijkste economische pijlers van West-Friesland. De verwachting is dat dit belang zal groeien in de toekomst. Tegelijk en daarmee groeit het aantal zgn. footlose-bedrijven in het landelijke gebied. Footlose-bedrijven zijn bedrijven of bedrijfsgebouwen die vaak wel bedrijfsmatig gekoppeld zijn aan een agrarisch bedrijf maar die niet-grondgebonden zijn en die dus ook op een regulier of agrarisch bedrijventerrein gelokaliseerd kunnen worden (tulpenbroeierijen, vormen van glastuinbouw etc.).

Hoewel de economische vitaliteit van de gemeente Koggenland en haar inwoners en bedrijven anno 2019 zondermeer goed is, komen er ontwikkelingen aan die vrijwel zeker invloed zullen hebben op het reilen en zeilen van de gemeente, en daarmee op de lokale economie en het woon- en vestigingsklimaat.

De genoemde ontwikkelingen noodzaken de gemeente tot het maken van keuzes, keuzes ook die 'passen' bij de gemeente en die bij voorkeur de gemeente een goede en strategische positie opleveren ten aanzien van haar economische vitaliteit.

Binnen het kader en karakter van deze economische verkenning zijn drie economische ontwikkelperspectieven geformuleerd die kunnen helpen bij het maken van de juiste keuzes in het kader van de totstandkoming van Kadervisie en Omgevingsvisie.

Uitgangspunten bij het formuleren van de drie perspectieven zijn; de sterke punten van de huidige situatie, de missie en ambitie van de gemeente naar de toekomst toe (wat voor gemeente willen we zijn in 2030 en 2040?) en de kansen die de genoemde ontwikkelingen bieden om de missie van de gemeente te verwezenlijken.

De drie perspectieven variëren ten aanzien van de mate van inzet en ambitie van de gemeente op de volgende onderwerpen:

- a. Het nastreven en bereiken van de nationale klimaatdoelen.
- b. De transitie naar een circulaire landbouw.
- c. Het recreatief-toeristisch aantrekkelijker maken van landschap en landelijk gebied ten behoeve van eigen inwoners, bezoekers en nieuwvestigigers.
- d. Het toekomstbestendig maken en vitaal houden van de huidige vier vakantieparken.
- e. Het (re-)lokaliseren van agribusiness en footlose-bedrijven op de huidige en/of nieuwe (agrarische) bedrijventerreinen.

Economisch perspectief 1

- *Doorgaan op de huidige voet*
- *De gemeente 'volgt' nieuwe ontwikkelingen t.a.v. klimaat, energie en circulaire landbouw*
- *Op beperkte schaal worden woningen bijgebouwd, al naar gelang de behoefte in de markt*

- *Wanneer zich mogelijkheden voordoen (passief) m.b.t. kleinschalige recreatieve infrastructuur, deze benutten en opnemen in lokaal-regionale routenetwerken*
- *Ruimte voor nieuwe bedrijven t.b.v. agribusiness, footlose-landbouw, logistiek en distributie*
- *De bestemming 'Recreatie' op de vier vakantieparken continueren en blijven handhaven op permanente bewoning*

Economisch perspectief 2

- *De gemeente loopt voorop bij ontwikkelingen t.a.v. klimaat, energie en circulaire landbouw*
- *De transitie naar een circulaire landbouw gaat gepaard met een transitie in het landschap*
- *De vier vakantieparken energieneutraal of energie+, voor tijdelijk of voor permanent gebruik.*
- *Actief werven op duurzame agribusiness en reallocatie van footlose agrarische bedrijven en bedrijfsgebouwen*

Economisch perspectief 3

- *De gemeente loopt voorop bij de transitie naar een circulaire landbouw*
- *Circulaire landbouw gaat gepaard met een transitie in het landschap; meer biodiversiteit, meer fijnmazige en kleinschalige infrastructuur, meer bos-, natuur- en recreatie-elementen in het landelijk gebied, waar mogelijk geënt op de historie, met ruimte voor meer kleinschalige verblijfsaccommodaties (B&B, Airbnb etc.)*
- *De gemeente voert een actief beleid om meer paden en routes te maken voor wandelen, fietsen en varen inclusief rustplaatsen, uitzichtpunten, infopanelen en aanlegplaatsen*
- *De gemeente Koggenland wordt een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te werken, te bezoeken of om er met vakantie te gaan in een moderne en energie+-woning. Vandaaruit kan worden gewandeld, gefietst of worden gevaren in de directe omgeving of een dagbezoek worden gebracht aan Randstad, kust of historisch stadje in de buurt.*
- *Op een nieuw bedrijventerrein voor agribusiness komen niet alleen nieuwe bedrijven maar ook de footlose-onderdelen van bestaande bedrijven in de gemeente. In het landelijk gebied van Koggenland geen verdere 'verdozing' en verplaatsing/verhuizing van bestaande 'dozen'/schuren en hallen naar het nieuwe bedrijventerrein.*
- *De vier vakantieparken krijgen volop ruimte om duurzaam en toekomstbestendig te vernieuwen, niet allen t.a.v. de inrichting van de parken zelf en de accommodaties maar ook t.a.v. permanente bewoning voor arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden.*

1. INLEIDING

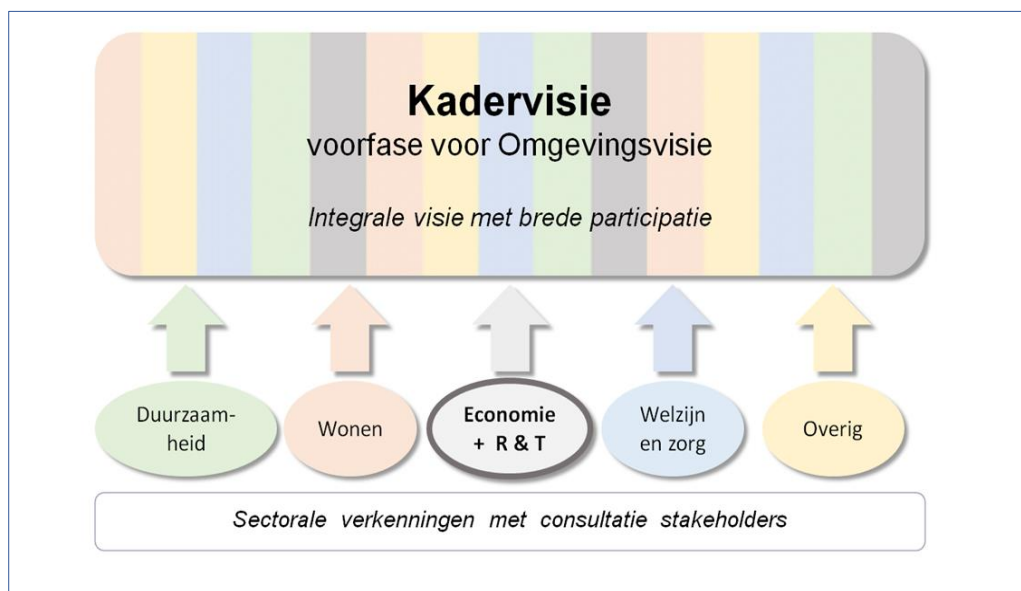
1.1. Aanleiding, kader en uitgangspunten

Omgevingswet en omgevingsvisie

Directe aanleiding om nu een economische verkenning uit te voeren, is de komst van de Omgevingswet en daarmee de verplichting voor iedere gemeente om een omgevingsvisie op te stellen. Hoewel vormvrij, moet een omgevingsvisie vooral een integrale langetermijnvisie zijn op de ontwikkelkoers van de fysieke leefomgeving van de gemeente. Bouwstenen voor een omgevingsvisie zijn sectorale visies op de terreinen van o.a. wonen, economie, demografie, welzijn en zorg, duurzaamheid, veiligheid, gezondheid en infrastructuur .

Verkenningen als aanloop naar een visie

De gemeente Koggenland kiest ervoor om eerst verkenningen uit te voeren op de beleidsterreinen van economie, wonen en duurzaamheid en deze als bouwsteen te gebruiken voor de op te stellen Kadervisie, als aanloop naar de Omgevingsvisie.

Kennis over ontwikkelingen van belang voor koersbepaling

Met een mondiale crisis op economisch en financieel gebied nog maar net achter ons, lijken de ontwikkelingen om ons heen niet alleen sneller te gaan maar ook heftiger te worden. Soms zijn ontwikkelingen te voorzien en kunnen we ze beïnvloeden maar vaak ook is dat niet het geval. Met regelmaat moeten we ons afvragen of de ingeslagen ontwikkelkoers nog de juiste is of dat het tijd wordt om de bakens te verzetten.

Gedeelde visie van ondernemers, inwoners en overheid samen

Een op dit moment economisch gezonde en vitale gemeente Koggenland vraagt om een gedeelde visie van ondernemers, inwoners en gemeentebestuur over hoe de lokale economie ook in de toekomst vitaal te houden en mogelijk nog vitaler te maken. Zo'n visie moet duidelijk maken hoe de gemeente kan inspelen op ontwikkelingen, met acties en inspanningen van overheid en bedrijfsleven. In de economische verkenning worden mogelijke ontwikkelrichtingen 'verkend' op wenselijkheid en haalbaarheid.

Aandachtspunten vanuit college en raad

In het collegeprogramma 2018 - 2022 'Zaai Verder' wordt de focus op de lokale economie gericht:

"Het college wil zich nadrukkelijk richten op de lokale economie en inzichtelijk maken welke kansen er zijn en wat we nu mogelijk laten liggen. Als voorzet willen we dit doen vanuit onder andere de volgende pijlers (visiedocument):

- Lokale economie (agrarische sector, bedrijventerreinen, ondernemers, arbeidsmarkt, analyse van kansen en bedreigingen en ondernemersplatform).
- Bestaande samenwerking West-Friesland en Noord-Holland Noord (onder andere detailhandel en kansrijke sectoren)
- Rol gemeente (dienstverlening / verbinding / aanjagen)
- Actieplan

Uiteraard liggen hier ook raakvlakken met de doelstelling 'aantrekkelijk recreëren en verblijven'."

Hoewel er ruimte en noodzaak is voor een eigen visie, wordt het beleid van de gemeente Koggenland voor een belangrijk deel ingegeven door de ambities in het Pact van West-Friesland, een samenwerkingsverband van alle gemeenten in de regio.

Recreatie en toerisme van belang voor vestigingsklimaat en voor economie

Binnen of naast de economische verkenning wordt speciale aandacht gevraagd voor het beleidsveld Recreatie en Toerisme. In het Pact van West-Friesland wordt fors ingezet op Recreatie en Toerisme en dan met name met betrekking tot de historische steden Medemblik, Enkhuizen en Hoorn. Voor de gemeente Koggenland is het zaak om haar toeristische potenties en ambities te bepalen en hoe die ambities te realiseren.

In een motie van november 2018 vraagt de raad het college om te onderzoeken welke mogelijkheden en voorzieningen gewenst zijn om het bestaande vaarwater in de gemeente beter te laten gebruiken door zowel inwoners als bezoekers.

Zonder visie geen richting en zonder richting geen sturing

Een visie beschrijft de huidige situatie, de relevante ontwikkelingen, de ambities en de langetermijndoelen. Daarbij wordt een beeld geschetst van het verandertraject dat nodig is om de langetermijndoelen te realiseren. Een visie geeft richting aan het te voeren beleid en de daarvoor te plegen inspanningen en acties.

Het hebben van een visie maakt het mogelijk om lijn te brengen in de activiteiten. Het maakt voor iedereen zichtbaar wat, waarom en waar naartoe ontwikkeld gaat worden. Een goede visie vergemakkelijkt zowel het nemen van beslissingen voor de langere termijn als het oplossen van dagelijkse problemen en opgaven (visie als toetsingskader: versnelt of versterkt de voorliggende actie het langetermijndoel?).

Visievorming in zes stappen:

1. *Verkenning* aanleidingen en problemen / verbeteropgaven
2. Waarom *bewegen* en veranderen?
3. In welke *richting* veranderen en met welke ambitie?
4. Welke *ontwikkelingen* komen eraan en bieden die kansen voor het realiseren van de gekozen ontwikkelrichting of belemmeren ze die juist?
5. *Doelen* (SMART), wat, waar, wanneer en hoeveel?
6. *Strategie*; acties, middelen om de doelen te bereiken.
(strategie = een samenhangend stel acties om de doelen te bereiken)

Afbakening en relatie met overig gemeentelijk beleid

In de economische verkenning van de gemeente Koggenland wordt het accent gelegd op de bedrijventerreinen, de detailhandel, de landbouw en op de ontwikkeling van recreatie en toerisme. Bij het leggen van genoemde accenten worden tegelijk en integraal aspecten meegenomen van leefbaarheid, bereikbaarheid, milieu en duurzaamheid.

Communicatie en participatie

Bij de totstandkoming van de Kadervisie wordt een uitgebreid participatietraject doorlopen. In de aanloop daar naar toe wordt, bij het opstellen van de verkenningen, een lichter participatietraject doorlopen. Voor de economische verkenning is gebruik gemaakt van de inbreng van raadsleden tijdens een raadsinformatieavond op 26 februari 2019 en zijn gesprekken gevoerd met ondernemers van de bedrijventerreinen, met winkeliers, met agrariërs en met eigenaren van vakantieparken.

1.2. Leeswijzer

In de economische verkenning wordt eerst ingegaan op de aanleiding en het waarom van de verkenning en op het te volgen proces van totstandkoming.

In hoofdstuk 2 worden, vanuit een groot aantal bekende beleidsdocumenten en onderzoeksrapportages, feiten, cijfers en beleidskaders vermeld, toegespitst op de onderdelen Bedrijventerreinen, Detailhandel, Landbouw en Recreatie en Toerisme.

Een goed inzicht in de ontwikkelingen die op ons afkomen, is absolute noodzaak voor een realistische toekomstvisie. In hoofdstuk 3 wordt – van mondiaal naar lokaal - een overzicht gegeven van de belangrijkste ontwikkelingen, of ze nu wel of niet beïnvloedbaar zijn.

‘Waar is Koggenland wel of niet sterk in en wat zijn de kansen en bedreigingen voor de gewenste ontwikkeling van Koggenland?’ wordt compact beschreven in hoofdstuk 4.

In de hoofdstukken 5 t/m 9 worden, gemeentebreed en voor de onderscheiden onderdelen Bedrijventerreinen, Detailhandel, Landbouw en Recreatie & Toerisme, economische koersen voorgesteld aan de hand van de opeenvolgende beleidsstappen *Uitgangssituatie - Ontwikkelingen - Missie en ambitie - Kansen en uitdagingen - Ontwikkelopties, alternatieven en scenario's – Uitvoeringsacties*.

In Hoofdstuk 10 worden de uit te voeren acties benoemd en beschreven en op overzichtelijke wijze gerangschikt in de tijd.

2. FEITEN, CIJFERS EN BELEIDSKADERS

2.1. Algemeen

Brondocumenten Gemeente Koggenland

- Collegeprogramma 2018-2022 "Zaai verder".
- Programma's politieke partijen Koggenland 2018.
- 'Waar staat je gemeente.nl', 2019
- Structuurvisie Koggenland 2009 – 2020, november 2009.

Brondocumenten Regio West-Friesland

- De Staat van de Regio West-Friesland, juni 2013
- Pact van West-Friesland
- Evaluatie Pact 2018
- Pact 2.0 / 7.1., doorontwikkeling en vervolg, februari. 2019
- Tussenmeting van de Regionaal Economische Agenda West-Friesland in 2017
- Next Economy, Voor werklocaties in West-Friesland, november 2018
- Huisvesting buitenlandse werknemers in de Kop van N-H en Opmeer, febr. 2018
- De kwalitatieve vraag naar huisvesting buitenlandse werknemers in De Kop Van Noord-Holland in beeld, 21 november 2018
- Structuurschets West-Friesland, 'Een Dijk van een Regio', november 2016
- Holland boven Amsterdam 2040
- 'Welvarend Westfriesland, de visie van het bedrijfsleven op de regio', 2017
- Klimaatakkoord, inhoud in het kort en stand van zaken, januari 2019

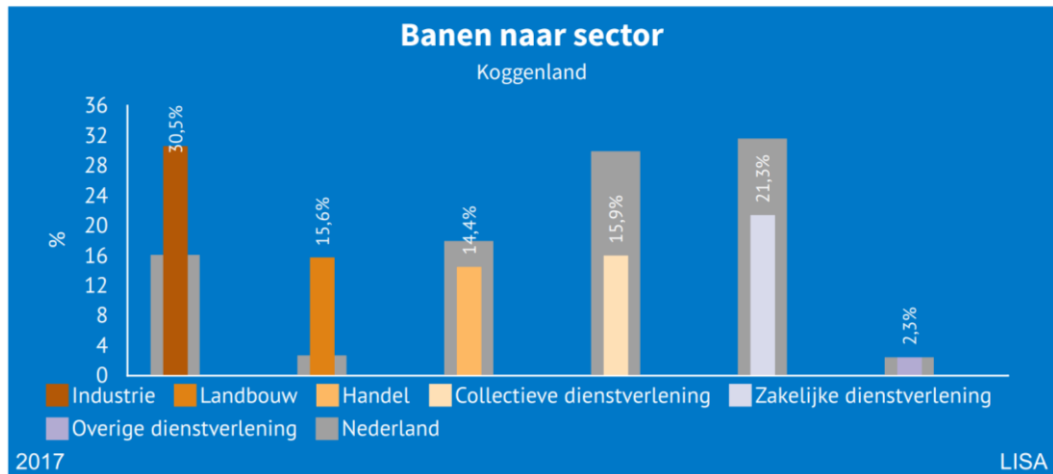
Landelijke, groene en welvarende gemeente

Koggenland is vooral een groene en landelijke gemeente in het hart van Noord-Holland. De ruim 22.000 inwoners zijn redelijk welvarend met gemiddeld bovenmodale inkomens en de gemeente kent weinig uitkeringsgerechtigden. Ongeveer de helft van de inwoners woont in de grotere kernen Avenhorn/De Goorn en Obdam. De andere helft woont verspreid in de gemeente in tien kleinere kernen en twaalf buurtschappen.

Kernen		Buurtschappen
Avenhorn/ De Goorn	(5880 inw.)	Baarsdorpermeer
Obdam	(5350 inw.)	Berkmeer
Ursem	(2690 inw.)	Bobeldijk
Berkhout	(1760 inw.)	De Hulk
Spierdijk	(1580 inw.)	Kathoek
Hensbroek	(1340 inw.)	Noord-Spierdijk
Zuidermeer	(500 inw.)	Noorddijk
Scharwoude	(470 inw.)	Noordermeer
Oudendijk	(450 inw.)	Obdammerdijk
Grosthuisen	(400 inw.)	Oosteinde
Wogmeer	(280 inw.)	Oost-Mijzen
Rustenburg	(220 inw.)	Zuid-Spierdijk

Relatief veel werkgelegenheid is er in de landbouw en op de bedrijventerreinen. Een fors deel van de vooral hogere inkomensgroepen pendelt dagelijks naar de Randstad.

De meeste bedrijven in de gemeente – veelal auto- en bouwgerelateerd - zijn gesitueerd op de bedrijventerreinen van Avenhorn / De Goorn en Obdam. De landbouw bestaat vooral uit veeteelt, akkerbouw en glastuinbouw. Verspreid in de gemeente bevinden zich vier bedrijven / recreatieparken voor verblijfsrecreatie waarop vooral stacaravans en recreatiebungalows zijn gesitueerd en waar in beperkte mate ruimte is voor recreatieplaatsen (tent, toercaravan).

Bij Werken en Wonen sprake van regionale markten

Bij de woningmarkt, de arbeidsmarkt en de markten voor bedrijventerreinen en detailhandel is steeds vaker sprake van regionale markten. Steeds minder mensen wonen en werken in dezelfde gemeente. Een uur reistijd wordt daarbij nog als acceptabel ervaren. Ook het ontbreken van winkels en andere basisvoorzieningen in het eigen dorp wordt, vooral door (mobiele) jongeren en jonge gezinnen, minder vaak als bezwaar gezien en als reden voor vertrek.

Gemeente zijn inmiddels verplicht om hun beleid op genoemde onderwerpen onderling af te stemmen op regionaal vraag en aanbod. Ook de regio West-Friesland kent een Regionaal Actie Programma (RAP) Wonen, een Regionale Detailhandelsvisie en een Regionale Visie Bedrijventerreinen.

Samenstelling en wensen inwoners leidend voor ontwikkeling Koggenland

De vraagstukken voor de toekomst hangen in belangrijke mate samen met de demografische ontwikkeling van de gemeente en de mate waarin binnen de kernen kan worden voldaan aan de eisen en wensen die de veranderende bevolking stelt aan de woonomgeving. Ook in Koggenland is er sprake van vergrijzing en een toename van het aantal éénpersoonshuishoudens.

Basisvoorzieningen cruciaal voor leefbaarheid

De voorzieningen en winkels in Koggenland zijn geconcentreerd in de hoofdkernen Avenhorn/De Goorn en Obdam, met name op het gebied van dagelijkse benodigdheden. In de kleinere kernen zijn er weinig of geen winkels meer, mede als gevolg van de voortgaande gezinsverdunding (minder personen per huishouden en per woning), het wegvloeien van koopkracht naar de grotere kernen Hoorn, Heerhugowaard en Alkmaar en door de groei van het aantal aankopen via internet.

Veilig fietsen; naar school, naar het werk of tijdens een fietstocht

Gescheiden fietsroutes bieden uitkomst om de verkeersveiligheid te garanderen, zowel voor schoolgaande jeugd, woon-werkverkeer als voor recreanten en toeristen.

Er liggen plannen van het Recreatieschap om het bestaande recreatieve netwerk te versterken en uit te breiden tot een fijnmazig net van langzaamverkeerverbindingen met optimale keuzemogelijkheden voor het maken van aantrekkelijke routes voor wandelen, fietsen en varen.

Pact van West-Friesland

De gemeente Koggenland is onderdeel van de regio West-Friesland, waartoe ook Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Medemblik, Opmeer en StedeBroec behoren. De gemeenten werken sinds 2013 intensief samen in het *Pact van West-Friesland*. Daarbij hebben ze de ambitie om binnen een aantal jaren te horen bij de tien meest aantrekkelijke regio's van Nederland. De drie belangrijkste thema's waarop wordt samengewerkt zijn Werkgelegenheid en Forensisme, Toerisme en Recreatie en Fysieke Leefbaarheid. Kansrijke sectoren voor de hele regio N-NH zijn agri, health, energy, maritiem en leisure. Voor de gemeente Koggenland zijn dat vooral agri en leisure.

Als grootste opgaven voor de regio worden in het Pact genoemd:

- Goede huisvesting voor 10.000 EU-arbeidsmigranten
- Kwetsbare inwoners langer zelfstandig thuis laten wonen
- Eén digitaal loket voor de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied.
- Maatschappelijke ondersteuning van jongeren en gezinnen.

Versterken publiek private samenwerking

In het PACT van Westfriesland komt bij vier van de zes opgaven het stimuleren van de samenwerking en kennisdeling tussen bedrijven, onderwijs en overheid naar voren: bij 'energietransitie en klimaatadaptatie', 'onderwijs en arbeidsmarkt', 'ondernemen en economie' en 'zorg en sociaal domein'.

Westfriesland kampt met een personeelstekort. Veel bedrijven krijgen vacatures niet vervuld. Daarnaast kampt Westfriesland met een relatief snel krimpende beroepsbevolking. Tegelijkertijd is 30% van de beroepsbevolking 'niet actief'. Er is deels sprake van een *mismatch* tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Voor de

toekomst is de uitdaging dat nu ongebruikt arbeidspotentieel zo goed mogelijk wordt benut, vooral binnen sterke sectoren zoals agri & food, technologie, vrije tijd en zorg. Bovenregionaal wordt er al samengewerkt in ondermeer het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid Noord Holland Noord(RPA NHN) en regionaal in het Techniek Pact en in de uitvoering van de Participatiewet door WerkSaam Westfriesland. Lokaal is het zaak om partijen en belanghebbenden te verbinden en om samenwerkingen verder te versterken. De gemeente kan dit faciliteren door het onderhouden van intensieve contacten, met de bedrijven, met WerkSaam Westfriesland, tussen de bedrijven onderling, met onderwijs en tussen onderwijs en bedrijven. Een goed en lokaal voorbeeld is het Wijkleercentrum Avenhorn waar de gemeente, het ROC Horizon college en twee zorginstellingen de handen in één hebben geslagen.

Lage score als bezoek- en vestigingsregio

Bij de start van de samenwerking in het Pact van West-Friesland is een nulmeting of analyse gemaakt van de regio in 'De Staat van Westfriesland'. Daarin is inzicht gegeven hoe de regio West-Friesland zich verhoudt tot andere regio's ten aanzien van de aantrekkelijkheid op gebieden als wonen, werken, ondernemen, onderwijs en vrije tijd. In vergelijking met andere regio's scoort West-Friesland hoog als het gaat om rust en ruimte, historische stadjes en het voorzieningenniveau in kleine kernen. De regio scoort laag waar het betreft het voorzieningenniveau in algemene zin en de kwaliteit van de woonomgeving. Het vrijwel ontbreken van bos-, natuur en recreatiegebieden in de weide regio en omgeving is daar mede debet aan. West-Friesland scoort dan ook laag als bezoekregio en als vestigingsregio voor nieuwe bedrijven. Deze lage score is eveneens van toepassing op de gemeente Koggenland.

Agribusiness belangrijke pijler regionale economie

In een *evaluatie* van de samenwerking binnen het Pact van West-Friesland in 2018 kwam naar voren dat de verdere professionalisering van bedrijven en ondernemers belangrijk blijft en dat agribusiness (plantenveredeling, zaadteelt, transport, fruitteelt, bollenteelt, glastuinbouw) één van de belangrijkste pijlers van de regionale economie is en moet blijven. De gemeente Koggenland kent – als vormen van agribusiness - een groot aantal tulpenbroeierijen en glastuinbouwbedrijven.

Onbekend maakt onbemind

Met *Holland boven Amsterdam 2040* wil de regio Noord-Holland Noord zich positioneren als een kansrijke en aantrekkelijke regio 'boven Amsterdam'. Daarbij wordt aandacht gevraagd voor het vele water in de regio, voor het rijke verleden van de historische steden Hoorn, Medemblik en Enkhuizen en voor de recreatief-toeristische mogelijkheden van het achterliggende landelijk gebied.

Noodzaak goede huisvesting buitenlandse werknemers

Met de groeiende schaarste aan personeel is het van groot belang dat ingezet wordt op voldoende en goede huisvesting van buitenlandse werknemers. Bij het recent in beeld brengen van de *Kwalitatieve vraag naar huisvesting buitenlandse werknemers in de Kop van Noord-Holland* kwam naar voren dat er een toenemende vraag is van zittende bedrijven naar vooral buitenlandse arbeidskrachten. Op dit moment is er behoefte aan 6.600 huisvestingsplaatsen voor buitenlandse werknemers, terwijl er nu maar 3.500 beschikbaar zijn. E.e.a. betekent dat er concreet behoefte is aan een uitbreiding met 3.100 huisvestingsplaatsen, waarvan 75 % voor short- en mid-stay-verblijf. Verwacht wordt dat de schaarste aan personeel verder zal toenemen. Die schaarste van voldoende en kwalitatief goede huisvesting zal de economische groei in de regio remmen en mogelijk schaden.

2.2. Bedrijventerreinen

Brondocumenten:

- *Ondernemend West-Friesland, vervolg behoefteeraming werklocaties, juli 2014*
- *Update behoefteeraming bedrijventerreinen West-Friesland, nov. 2018*
- *Regionaal convenant Werklocaties West-Friesland*
- *Plan van Aanpak Bedrijventerreinen N-HN duurzaam en energieneutraal, sept.2018.*

Alle bedrijventerreinen in de gemeente zijn goed bezet. Er zijn weinig tot geen bouw kavels beschikbaar en hier en daar staat een pand te koop of te huur.

Opleving na de crisis

In *Ondernemend West-Friesland (2014)* werd een tussentijdse stand van zaken gegeven van de behoefte aan bedrijventerreinen in de regio. Met de economische crisis nog maar net achter ons wordt geconstateerd dat er voldoende areaal bedrijventerrein is en er geen uitbreiding hoeft plaats te vinden. Binnen de gemeente was lange tijd het plan om een nieuwe en groot bedrijventerrein Distriport te realiseren in de nabijheid van de A7 en de N243. Op dit moment is er nog ruimte voor de ontwikkeling van 8 ha (lokaal) bedrijventerrein op een nader te bepalen locatie. De komende jaren is het zaak om de behoefte aan uitbreiding van bedrijven en bedrijventerreinen nauwlettend te volgen.

Voorlopig voldoende plancapaciteit maar wel blijven monitoren

In 2018 is een *Update behoefteeraming bedrijventerreinen West-Friesland* uitgevoerd. Daarbij is gewerkt met een laag en een hoog groeiscenario en is ondermeer gekeken naar de gevolgen van de zgn. 'next economy' (opkomst informatica, robotisering, automatisering, digitalisering, circulaire economie etc.).

Hoewel de ontwikkelingen met betrekking tot de 'next economy' inmiddels voor een ieder duidelijk en herkenbaar zijn, geldt dat niet voor de ruimtelijke gevolgen ervan en voor de gevolgen voor de arbeidsmarkt in de naaste toekomst. Op dit moment is er (nog) geen vraagvergroting effect zichtbaar.

Eerste en globale doorrekeningen en prognoses leiden tot de volgende conclusies:

- In het hoge scenario komt 60% van de extra bouwbehoefte voor rekening van agri-food, bouw, transport en logistiek en 'maakindustrie en maritiem'.
- De komende jaren is er voldoende plancapaciteit voor bedrijventerreinen.
- Profilering en specialisatie verdienen meer aandacht.
- De sector Transport en Logistiek vraagt om grote kavels op ruime bedrijventerreinen die goed bereikbaar en ontsloten zijn via brede toegangswegen.
- Krapte op de arbeidsmarkt en het wel of niet kunnen oplossen van tekorten lijken van grote invloed op de ontwikkeling van de regionale economie.
- Een goede monitoring van vraag en aanbod m.b.t. bedrijventerreinen blijft belangrijk.

2.3. Detailhandel

Brondocumenten detailhandel:

- Regionale Detailhandelsvisie
- Marktruimteonderzoek Detailhandel Provincie Noord-Holland
- Evaluatie Detailhandelsbeleid 2015-2020, jan 2019
- Monitor Detailhandel Noord-Holland 2018

Omzet uit recreatie en toerisme zondermeer laag

In de *Regionale Detailhandelsvisie* van september 2015 wordt duidelijk dat de omzet van dag- en verblijfstoerisme in West-Friesland slechts 3% bedraagt van de totale omzet van de detailhandel. Van die drie procent wordt 80% omgezet in Hoorn, Enkhuizen en Medemblik. Daarmee is duidelijk dat de bestedingen van recreanten en toeristen in de gemeente Koggenland nihil en verwaarloosbaar zijn.

Aankopen niet-dagelijkse behoeften vooral in grotere steden en centra

In de gemeente Koggenland zijn relatief weinig winkels en de winkels die er zijn, bevinden zich in Avenhorn / De Goorn en Obdam. Het zijn vooral winkels voor dagelijkse behoeften met een enkele speciaalzaak. Veel koopkracht vloeit weg naar de dichtbij gelegen grotere winkelcentra in Alkmaar, Hoorn en Heerhugowaard.

Compact en toekomstbestendig

In de *Evaluatie Detailhandelsbeleid 2015-2020* wordt geconstateerd dat de regionale adviescommissies een regulerende werking hebben in de uitvoering en toepassing van regionaal detailhandelsbeleid.

De grote opgaven op het terrein van detailhandel in Noord-Holland zijn:

1. De ontwikkeling van toekomstbestendige winkelgebieden (onderscheidend, compact en bereikbaar) en het daarbij durven saneren en transformeren.
 2. De clustering van bestaande detailhandel (in geval van toenemende leegstand) tot compacte en aantrekkelijke winkelgebieden.
 3. Het leefbaar houden en waar mogelijk versterken van kleine kernen die te maken krijgen met leegstand van winkels en een krimpende en/of vergrijzende bevolking.
- In Koggenland is de detailhandel in de twee hoofdkernen gezond en toekomstbestendig.

2.4. Landbouw

Brondocumenten landbouw:

- *Greenport Noord-Holland, gebiedsontwikkeling tot 2050*
- *LTO Noord, Westfriesland in 2020, visie op de agribusiness*
- *Panorama Nederland; rijker, hechter en schoner, College van Rijksadviseurs, 2019*
- *LNV-visie 'Waardevol en verbonden', toewerken naar kringlooplandbouw, sept. 2018.*
- *Brief Min LNV aan Tweede Kamer over realisatie kringlooplandbouw*
- *Deltaplan Biodiversiteitsherstel, december 2018*

Agribusiness economische motor nu en in de toekomst

LTO Noord afdeling Westfriesland wil aan de hand van de Visie *Westfriesland in 2020, visie op de agribusiness* laten zien dat de agrarische sector in Westfriesland een enorme groeipotentie heeft en spreekt hiermee de ambitie uit om Westfriesland de komende jaren verder te ontwikkelen als internationaal concurrerende land- en tuinbouwregio.

De agribusiness van Westfriesland is één van de belangrijkste economische pijlers van de regio. Het gebied is in vele opzichten uniek. De kracht ervan schuilt in de grote diversiteit met bollenteelt, melkveehouderij, bollenbroeierij, plantenveredeling en zaadtechnologie, glastuinbouw, vollegrondsgroenteteelt, fruitteelt en aanverwante bedrijvigheid. De agribusiness is een sterk verweven geheel met wederzijdse afhankelijkheid. Zowel in horizontale als in verticale zin is sprake van meerdere productieketens met hoofd- en neventakken. In de gemeente Koggenland zijn het vooral de tulpenbroeierijen en glastuinbouwbedrijven die onderdeel zijn van de agribusiness..

Agribusiness en landschap

In opdracht van *Greenport Noord-Holland* is in mei 2017 een ruimtelijk-economische visie opgesteld voor de *gebiedsontwikkeling tot 2050*. Gepleit wordt voor de ontwikkeling van een toekomstbestendig en aantrekkelijk agribusinesslandschap met een duurzaam watersysteem, slimme energietransitie, toekomstbestendige mobiliteit, een robuust landschap en ruimtelijke kwaliteit. De vraag die daarbij voorligt is: Hoe kan de agrarisch sector zich ontwikkelen binnen het typische Noord-Hollandse landschap?

In de visie worden vijf ontwikkelstrategieën geformuleerd die antwoord geven op de vraag op welke landschappelijke karakteristieken en ontwikkelkansen de agrarische sector kan inspelen, dit alles met het uitgangspunt 'werk met werk maken'. De agrarische ontwikkeling gaat samen met landschappelijke versterking en inpassing. Als er agrarische ontwikkelingen zijn, met welke landschappelijke karakteristieken kan rekening gehouden worden en welke landschappelijke ontwikkelkansen liggen er?

In de begeleidende kaartbeelden valt op dat Koggenland een tamelijk beleidsarm en 'wit' gebied is. In Koggenland is het advies om te *consolideren*, te *reconstrueren* en te *articuleren* en niet of in mindere mate om te continueren en te stimuleren (ruim baan voor nieuwe agrarische ontwikkelingen).

Bij *reconstructie* gaat het om een agrarische ontwikkeling met herstel van de historische landschapsstructuren. Hiermee wordt de beleving en toeristische en recreatieve waarde van het gebied groter.

Bij *consolidatie* gaat het om kleinschalige(re) landschappen met een vaak historische verkavelingsstructuur die kwetsbaar zijn voor grootschalige ingrepen. Naast de waarde voor de agrarische sector is de waarde voor de toeristisch-recreatieve sector en het erfgoed van belang. Bij ontwikkeling van de agrarische sector kunnen hoge eisen gesteld worden aan de inpassing in het landschap. In algemene zin kan de agrarische sector hier bijdragen aan het versterken van de landschapsstructuren en het hergebruik van bestaand erfgoed.

Bij *articuleren* gaat het om een strategie voor ondermeer de kleine droogmakerijen in Westfriesland. Deze voormalige testpolders voor de grote droogmakerijen zijn van grote cultuurhistorische waarde. Bij ontwikkeling van de agrarische sector kunnen hogere eisen gesteld worden aan de inpassing in het landschap

“Schouten wil kringlooplandbouw in 2030 rond hebben”.

Op 8 september 2018 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de LNV-visie *Waardevol en verbonden* uitgebracht. De kern hiervan is een omschakeling van een voortdurende verlaging van de kostprijs van producten naar een voortdurende verlaging van het verbruik van grondstoffen. Resultaten van de omschakeling zijn betere verdienmodellen, minder emissies naar bodem, lucht en water en vergroting van de biodiversiteit in het landelijk gebied. “Dit vereist dat wij gaan toewerken naar kringlooplandbouw als de ecologisch en economisch vitale, gangbare productiewijze, dus een circulair systeem met minimale verliezen van grondstoffen en eind- en restproducten en een zorgvuldige omgang met mest, diervoer, bodem en voedsel”.

“Samen voor biodiversiteit”.

De huidige aanpak om biodiversiteitsverlies te stoppen heeft onvoldoende opgeleverd, ondanks jarenlange inspanningen van veel grondgebruikers. Herstel van de variëteit aan soorten, ecosystemen en landschappen is van belang voor een rijkere natuur én is ook de basis voor ons welzijn en onze welvaart. Een levende en gevarieerde bodem en voldoende bestuivende insecten vormen de basis voor een gezonde en toekomstbestendige voedselproductie. Dit wordt ook erkend in de Kabinetsvisie ‘Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden’ die minister Schouten in september presenteerde.

Boerenorganisaties (LTO, Boeren Natuur), ketenpartijen, onderzoekers, natuur- en milieuorganisaties en een financier (Rabobank) hebben voor het eerst de handen ineen geslagen om samen biodiversiteitsverlies in Nederland om te buigen naar herstel. *“Wij zien de noodzaak dat we meer moeten doen en zijn bereid om samen te werken aan een aanpak die wél het verschil gaat maken. Daarbij willen we bestaande initiatieven*

omarmen en waar nodig verder uitbouwen én samen nieuwe initiatieven oppakken. Met het Deltaplan Biodiversiteitsherstel gaan we onze kennis, welvaart en energie inzetten voor een Nederland waar mensen én natuur zich volop kunnen ontplooiën. Zo kan Nederland een voorbeeld worden van een dichtbevolkte delta waar we biodiversiteit en economische ontwikkeling verbinden en daarmee onze kwaliteit van leven – en die van toekomstige generaties – borgen.

Kern van onze aanpak is brede samenwerking van boeren, terreinbeheerders, particulieren, onderzoekers en overheden op gebiedsniveau én dat iedereen deze grondgebruikers kan stimuleren, inspireren en waarderen voor hun prestaties die bijdragen aan gunstige omstandigheden voor biodiversiteit. Door het eenduidig meetbaar maken van prestaties is stapeling van beloning mogelijk en krijgen we ook een beter inzicht in hoe deze prestaties optellen tot biodiversiteitswinst.

In het Deltaplan zijn vijf succesfactoren gedefinieerd die het voor grondgebruikers eenvoudig en aantrekkelijk maken een bijdrage te leveren aan herstel van biodiversiteit. Doordat iedereen een positieve bijdrage kan leveren aan deze succesfactoren wordt het herstel van biodiversiteit een verantwoordelijkheid en zorg van ons allemaal. De vijf succesfactoren zijn:

- 1. draagvlak en gedeelde waarden*
- 2. het realiseren van nieuwe verdienmodellen*
- 3. stimulerende en coherente wet- en regelgeving*
- 4. nieuwe kennis en innovatie*
- 5. gebiedsgerichte samenwerking tussen alle grondgebruikers in een regio.*

Het ombuigen van biodiversiteitsverlies naar herstel is alleen haalbaar als we kiezen voor een integrale, samenhangende aanpak. Biodiversiteitsherstel staat niet op zichzelf en is verbonden met een aantal gerelateerde uitdagingen zoals klimaatverandering, het bieden van toekomstperspectief aan boeren, het creëren van een aantrekkelijk landelijk gebied om te wonen, werken en recreëren, de landschappelijke inpassing van de energietransitie en het voldoen aan verschillende internationale verplichtingen op het gebied van natuur, milieu en de kwaliteit van bodem, water en lucht. Deze uitdagingen motiveren ons om vanaf nu meer partijen te betrekken die nog niet aan tafel zitten – waaronder overheden – om zo de kans op succes te vergroten. Wij gaan morgen beginnen en nodigen iedereen uit om zich bij onze beweging aan te sluiten en mee te doen”.

[Panorama Nederland; Rijk Boerenland, naar een hervorming van de landbouw.](#)

In Panorama Nederland geven drie rijksadviseurs hun visie op de belangrijkste opgaven voor Nederland. “De klimaatadaptatie, de hervorming van de landbouw, de verstedelijking en de energietransitie, het zijn stuk voor stuk opgaven waarvan we allemaal de gevolgen zullen ervaren, in ons landschap en in onze levensstijl”.

“De huidige intensieve landbouw gaat ten koste van de kwaliteit van het water en de lucht, de biodiversiteit, het landschap en cultuurhistorische waarden en uiteindelijk ook de menselijke gezondheid. Nederland staat op een keerpunt. Zoals er nu geboerd wordt, is niet langer houdbaar en maatschappelijk onaanvaardbaar”.

Voor de toekomst zien de rijksadviseurs een agrarisch verdienmodel met een grotere gerichtheid op regionale markten met een grotere onafhankelijkheid van de wereldmarkt en grote inkopers. Subsidieregelingen als het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en regionale fondsvorming (Landschapsfonds?, Omgevingsfonds?) zullen meer ingezet moeten worden om maatschappelijke diensten van boeren te vergoeden.

2.5. Recreatie en Toerisme

Brondocumenten:

- *Agenda Toerisme West-Friesland 2016-2019*
- *Natuur- en Recreatieplan West-Friesland, 'in verbondenheid vooruit', augustus 2016*
- *Feiten en cijfers vrijetijdssector Noord-Holland, 2015*
- *Vraag en aanbod Vrijetijdsvoorzieningen Noord-Holland, maart 2013*
- *Handreiking Verblijfsrecreatie Noord-Holland, sept. 2014*
- *Airbnb in Noord-Holland, dec. 2017*
- *Regionale Visie Verblijfsrecreatie N-HN, december 2017*
- *Brede samenwerking voor vitalisering vakantieparken, Min BZK Nov 2018*

Wijds en openlandschap met hier en daar een dorp

De gemeente Koggenland is gelegen in het typisch Noord-Hollandse wijds en open polderlandschap met droogmakerijen en veenontginningen, veelal met een agrarische functie en hier en daar een weidevogelreservaat. In het oosten de dijk van IJsselmeer en Markermeer met de historische stadjes Hoorn, Enkhuizen en Medemblik. In het westen op enige afstand Alkmaar, het Noordzeestrand en de duinen van Egmond, Bergen en Schoorl.

De vorming van het landschap binnen de gemeente is nog goed leesbaar. De vroegere droogmakerijen zijn herkenbaar aan hun grillige grenzen en voormalige oevers met daarbinnen een rationele verkaveling. De veenontginningen zijn herkenbaar aan het vele water in vaarten en sloten en aan de lange evenwijdige kavels. Ruimtelijk wordt het landschap gecompartmenteerd met hier en daar een dijk met bomenrijen. Verspreid komen vrijliggende wandel- en fietspaden voor, al dan niet opgenomen in een routenetwerk.

Lage score als bezoek- en vestigingsregio

In vergelijking met andere regio's (Achterhoek, Zuidoost-Friesland, Midden-Limburg e.a.) scoort West-Friesland hoog als het gaat om rust en ruimte, historische stadjes en het voorzieningenniveau in kleine kernen.

Het vrijwel ontbreken van bos-, natuur en recreatiegebieden en attracties in de omgeving maakt dat West-Friesland, en daarbinnen de gemeente Koggenland, laag scoort als bezoekregio en als vestigingsregio voor nieuwe bedrijven.

Landschap als recreatieruimte voor eigen bevolking en voor kleinschalig toerisme

Het bestaande landschap met routenetwerken leent zich vooral voor wandel- fiets- en vaartochten voor de eigen bevolking en in beperkte mate ook voor toeristen/bezoekers van buiten de regio.

Vier recreatieparken voor verblijfsrecreatie; toekomstbestendig?

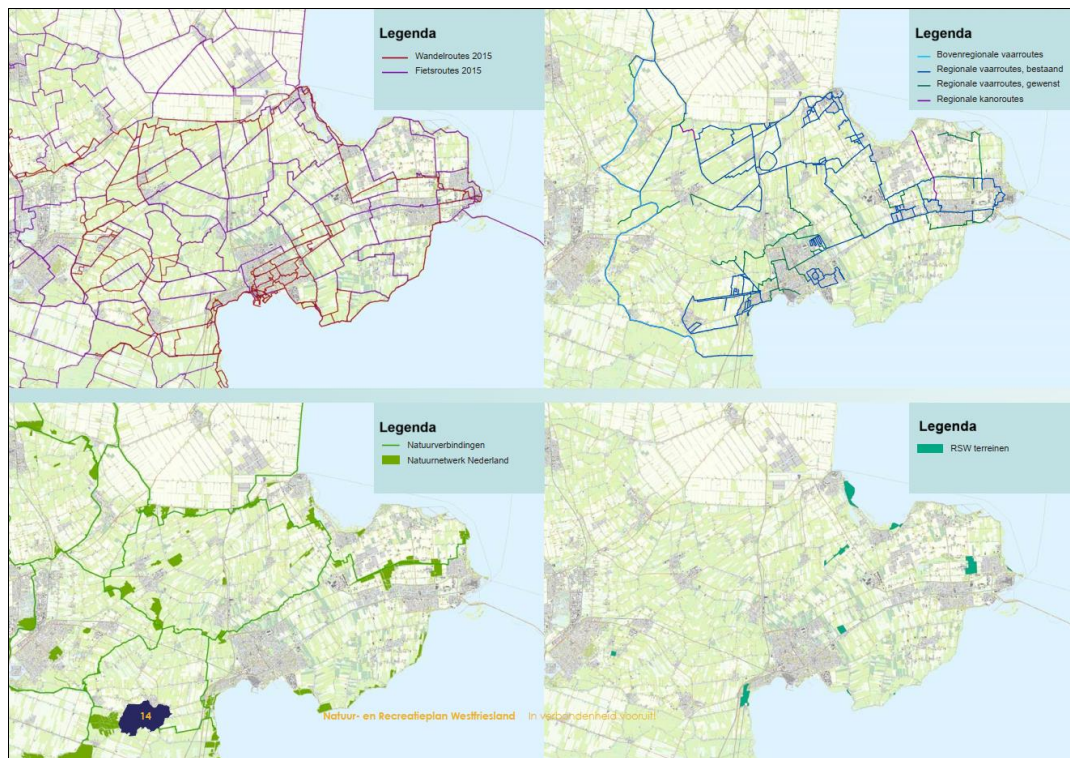
In de gemeente bevinden zich vier parken voor verblijfsrecreatie met mogelijkheden voor kamperen, stacaravans en chalets/vakantiehuisjes. De parken zijn verspreid in de gemeente gesitueerd. Twee parken zijn gelegen aan een recreatie/zandwinplas. In alle gevallen betreft het aangelegde parken van meerdere decennia oud. Naast toeristische

verhuur en gebruik als tweede woning worden, bij gebrek aan voldoende toeristische vraag, veel stacaravans en recreatiewoningen gebruikt voor permanente bewoning, wat in strijd is met de huidige recreatieve bestemming.

In de recente Regionale Visie Verblijfsrecreatie N-HN van december 2017 wordt geconstateerd dat binnen het totale aanbod van verblijfsrecreatie in Noord-Holland vaak sprake is van vergane glorie en van sociale problematiek en verrommeling. Bijna 80% van de verblijfsrecreatieve locaties in het buitengebied / landelijk gebied van Noord-Holland Noord (waartoe ook Koggenland) wordt bestempeld als perspectiefarm en weinig toekomstbestendig.

Gemeente en regio toeristisch weinig ontwikkeld

In het kader van de *Agenda Toerisme West-Friesland 2016-2019* is een SWOT-analyse uitgevoerd. Als sterke punten met groeipotentie worden genoemd de watersport, publiekstrekkingen (kermis Hoorn, Zuiderzeemuseum, Stoomtram), cultuurhistorie (Hoorn, Enkhuizen, VOC), het agrarische karakter en de mogelijkheden voor agritoerisme. Zorgen zijn er over de havens die elkaar beconcurreren en de slechte bereikbaarheid en beleefbaarheid van bezienswaardige elementen. Wat in de regio gemist wordt, zijn grootschalige en kwalitatief hoogwaardige logiesaccommodaties, een gezamenlijke en samenhangende visie, grootschalige publieksevenementen en een slagvaardig en professioneel toeristisch bedrijfsleven. Sterk moet worden ingezet op het verbeteren van het imago van West-Friesland als een saai en kaal gebied.

Inzetten op kleinschalig toerisme in een aantrekkelijk en gaaf landelijk gebied

De gemeente Koggenland is deelnemer in het Recreatieschap West-Friesland. In het *Natuur- en Recreatieplan West-Friesland, 'in verbondenheid vooruit'* van het Recreatieschap wordt gepleit voor het realiseren van goede recreatieve verbindingen (wandelen, fietsen, varen) tussen de historische steden en het achterland (Koggenland en Opmeer). Voor het landschap dient de focus te liggen op het behouden en versterken van open ruimten en het versterken van biodiversiteit langs lijnvormige elementen.

In het Natuur- en Recreatieplan wordt een heldere SWOT-analyse gegeven van de wensen en mogelijkheden op het terrein van recreatie en toerisme:

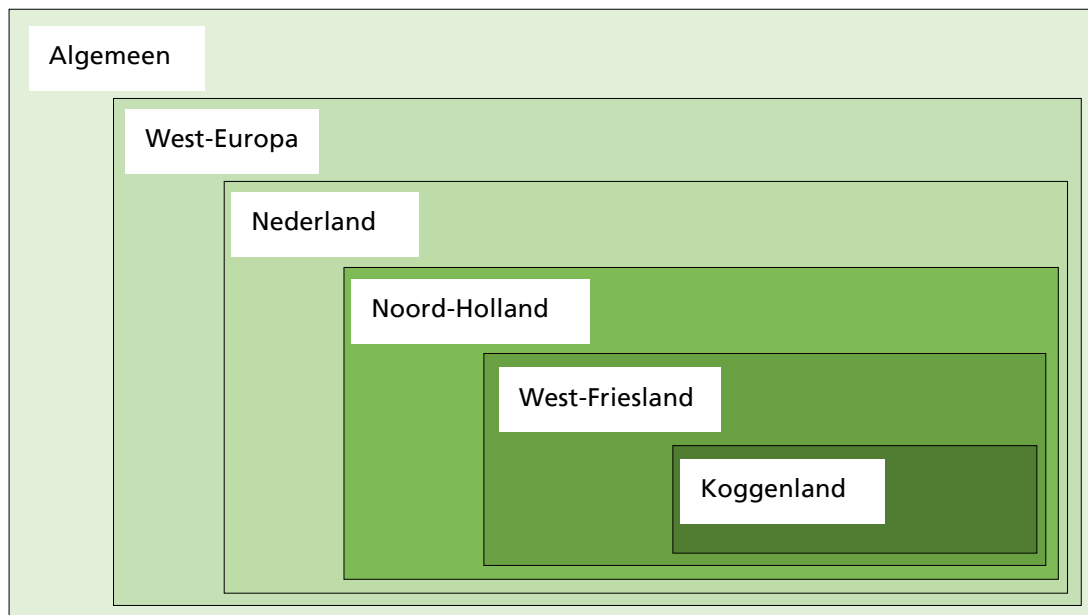
Sterk in West-Friesland zijn de unieke ligging aan IJsselmeer en Markermeer, het oer-Hollandse cultuurlandschap, de krachtige kustplaatsen met landelijke naamsbekendheid, de bijzondere natuurwaarden in combinatie met water, goede mogelijkheden voor watersport, een rijke geschiedenis, de Westfriese Omringdijk als icoon voor de regio en goede mogelijkheden voor recreatief wandelen en fietsen.

Zwak in West-Friesland zijn de beperkte belevingsmogelijkheden (toegankelijkheid en bereikbaarheid), het ontbreken van een duidelijk recreatief profiel en een samenhangende informatievoorziening over het recreatief product, recreatieterreinen voor specifieke doelgroepen, een samenhangend routenetwerk voor varen en grootschalige attracties en evenementen.

Kansen liggen er wanneer ingespeeld wordt op de ligging nabij de Metropool Regio Amsterdam, de groei van toerisme, de opkomst van e-bikes, de toename van korte vakanties door met name de groeiende groep ouderen en de toenemende behoefte aan rust en stilte als tegenhanger van de steeds verdergaande technologische en digitale ontwikkelingen.

Bedreigingen voor West-Friesland zijn de vergrijzing en krimp van de (eigen) bevolking, een steeds kritischer consument die hogere eisen stelt aan kwaliteit, comfort en digitale informatie (direct, lokaal, snel).

3. ONTWIKKELINGEN EXTERN EN INTERN

Algemeen:

- Ontwikkelingen sneller en heftiger (IT, medisch, mobiliteit, energie etc.)
- Klimaatontwikkeling;
 - o Aarde warmt op
 - o Zeespiegelstijging
 - o Gevolgen beïnvloedbaar?
- Duurzaamheid; wens om duurzamer te leven
- Plastic; minder en afbreekbaar
- Circulaire economie; energievrij, hergebruik, recycling etc.
- Groei wereldbevolking in met name Azië, Zuid-Amerika en Afrika
- Grotere verschillen tussen rijk en arm (mondiaal en nationaal)
- Groei migratiestromen internationaal (o.i.v. wel/geen werk, welvaart, oorlogen etc)
- Groei welvaart
- Groei toerisme
- Techniek; automatisering, robotisering, elektrische aandrijving etc.

West-Europa:

- Demografische ontwikkelingen
 - o Meer ouderen; dubbele vergrijzing; meer ouderen die ouder worden
 - o Minder kinderen geboren; gevolgen voor scholen, sportverenigingen, arbeidsmarkt en beroepsbevolking (stagnatie en krimp)
 - o Meer eenpersoonshuishoudens
 - Minder jongeren kiezen voor traditioneel gezin
 - Meer scheidingen op middelbare leeftijd
 - Meer ouderen zonder partner a.g.v. ziekte en overlijden.
 - Gemiddeld lager inkomen per huishouden a.g.v. alleenstaand
 - o Krimp arbeidsmarkt
 - o Minder personen per huishouden / woning ; in bestaand stedelijk gebied minder personen/inwoners per ha / km² .
- Lage rente a.g.v. ingrijpen Europese Centrale Bank

- Uittreding Verenigd Koninkrijk uit Europese Unie

Nederland:

- Aardgasvrij a.g.v. energiediscussie en aardbevingen Groningen
- Meer weerstand tegen grote windturbines
- Ontwikkeling RES-en (Regionale Energie Strategie)
- Detailhandel onder druk a.g.v. vergrijzing en groeiende verkoop via internet.
- Schaalvergroting in landbouw / afname bedrijfsopvolgers in de landbouw
- Functiemenging; op bedrijventerreinen, in winkelcentra en op agrarische bedrijven

Noord-Holland:

- Lage dynamiek, krimp en vergrijzing in noorden (Kop van NH) en hoge dynamiek in zuiden NH richting Randstad / MRA.
- Groei pendel / mobiliteit noord-zuid
- Trek bedrijven (werk) naar zuiden; Randstad, MRA, Noordzeekanaal
- Schaarste aan personeel i.c. behoefte aan meer arbeidsmigranten)
- Groeiende huisvestingsproblemen arbeidsmigranten (nu tekort 1.600 woningen)
- Woningtekort in m.n. zuiden NH o.i.v. groei MRA
- Tekort woningen t.b.v. tijdelijke huisvesting (o.a. a.g.v. scheidingen etc.)

West-Friesland:

- Groeiende schaarste aan personeel (ondermeer a.g.v. vergrijzing en ontgroening).
- Veroudering vakantieparken.
- Groei permanente bewoning in recreatiewoningen (onder druk van tekort huisvesting arbeidsmigranten en tekort tijdelijke woonruimte).
- Leefbaarheid kleine kernen onder druk a.g.v. afname voorzieningen en dalende woningbezetting.
- Toenemende zorgvraag a.g.v. vergrijzing en afname overheidsinvloed.
- Intensivering en optimalisering landbouw ic landelijk gebied.

Koggenland:

- Veroudering / verrommeling vakantieparken
- Groei permanente bewoning op vakantieparken
- Detailhandel onder druk
- Verbreding / diversificatie bedrijven op bedrijventerreinen
- Toename parkeerproblemen op de bedrijventerreinen (a.g.v. groei welvaart, mobiliteit en nieuwe functies met verkeersaantrekkende werking)
- Voorzieningenniveau kleine kernen onder druk
- Landbouw:
 - o Gebrek aan bedrijfsopvolgers
 - o Schaalvergroting
 - o Grotere financiële risico's bij investeringen
 - o Regeldruk t.a.v. bodem en fosfaten
 - o Intensivering ruimtegebruik; streven naar meer opbrengst en rendement uit grond en ruimte (meer 'footloose' landbouw, meer gebouwen met landbouwgerelateerde en/of landbouwvreemde activiteiten)
- A. Wonen; groei behoefte aan ZOP-'s, bijvoorbeeld:
 - o Woongemeenschappen die zelfvoorzienend zijn t.a.v. energie en voedsel (energie neutraal en gezond voedsel waarvan herkomst bekend)
 - o Woongemeenschappen van vitale ouderen met zorg aan zorgbehoevende ouderen
 - o Voldoende plancapaciteit voor nieuwe woningen

4. SWOT-ANALYSE

SWOT = strong – weak – opportunity - threat

Sterk Koggenland (onderscheidend 'sterk' i.r.t. buurgemeenten en buurregio's)

- welvarende bevolking; bovenmodaal en weinig uitkeringen
- welvarende gemeente (financieel)
- bedrijventerreinen (sommige) modern ingericht en goed gevuld
- goede infra en bereikbaarheid via modern wegennet
- voorzieningenniveau (dagelijkse voorz.) op peil in de twee hoofdkernen
- gaaf open landschap met historische kenmerken (polders, dijken, bebouwing etc.)
- rust en ruimte
- gastvrije bevolking met gezonde sociale cohesie en dorpscultuur
- landelijke uitstraling met stedelijke voorzieningen dichtbij (Hoorn, Alkmaar, HHW)

Zwak Koggenland (i.r.t. buurgemeenten en buurregio's)

- weinig toeristische trekkers
- weinig bos, natuur, water en recreatiemogelijkheden in gemeente en omgeving
- weinig recreatief-toeristische routes en mogelijkheden
- weinig toeristische accommodaties / overnachtingsmogelijkheden
- entrees, uitstraling en bewegwijzering bedrijventerreinen matig
- aanwezige vakantieparken niet aantrekkelijk gesitueerd, gedateerd, verouderd en recreatief-toeristisch weinig uitnodigend, niet toekomstbestendig.
- Matig tot slechte bereikbaarheid via openbaar vervoer
- Rationeel en weinig toegankelijk landschap.

Kansen voor Koggenland (o.b.v. ontwikkelingen die in je voordeel kunnen werken)

- groeiende behoefte aan rust, ruimte en kleinschaligheid
- groeiende behoefte aan gezonde leefstijl en veel bewegen
- hoge arbeidsmoraal i.r.t. personeelstekorten
- groei aantal arbeidsmigranten en asielzoekers kunnen positief uitwerken voor leefbaarheid kernen en verdienmodel verouderde vakantieparken.
- Betaalbare woningen en dorpscultuur binnen redelijke reisafstand van MRA
- Centrale ligging van Koggenland t.o.v. strand en duinen, historische steden en dorpen en IJsselmeerkust (geldt met name voor buitenlandse toeristen)
- Kringloop-/circulaire landbouw en natuurinclusieve landbouw koppelen aan verfraaien landschap, recreatie en toerisme, aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat en duurzaamheid.

Bedreigingen voor Koggenland (ontwikkelingen die nadelig kunnen uitpakken)

- Vershraling voorzieningenniveau in kernen (scholen, winkels etc.)
- Vergrijzing kernen (eenzijdige bevolkingsopbouw)
- Verrommeling vakantieparken kan leiden tot slechte uitstraling en imago
- Wegtrekken bedrijven richting Randstad en Noordzeekanaalgebied
- Krimp beroepsbevolking en tekorten beschikbaar personeel
- Verrommeling landelijk gebied en verslechtering woon- en vestigingsklimaat
- Verslechtering en vershraling openbaar vervoer (m.n. voor ouderen en jongeren)

5. ONTWIKKELOPTIES PER ECONOMISCHE DRAGER

Na het weergeven van de feiten, cijfers en beleidskaders, de huidige en voorziene ontwikkelingen die van invloed zijn op de economie van Koggenland en de sterke kanten en kansen voor Koggenland, kunnen in het kader van deze economische verkenning een aantal ontwikkelopties worden geformuleerd.

Voor de vier onderscheiden onderdelen bedrijventerreinen, detailhandel, landbouw en recreatie & toerisme worden één of meer ontwikkelopties benoemd.

Per onderdeel wordt eenzelfde opbouw gehanteerd van achtereenvolgens *uitgangssituatie – ontwikkelingen – missie en ambitie – kansen en uitdagingen – ontwikkelopties*. Bij het onderdeel 'ontwikkelopties' wordt steeds gebruik gemaakt van drie invalshoeken; 'niets doen', 'blijven' en 'voorop lopen'.

Elk onderdeel wordt afgesloten met een aantal *uitvoeringsacties*.

5.1. BEDRIJVENTERREINEN

Uitgangssituatie

De bedrijventerreinen zijn goed gevuld en kennen weinig tot geen leegstand. De financiële positie van de meeste bedrijven is goed. De wat oudere bedrijventerreinen in de gemeente tonen wat gedateerd t.a.v. de staat van de gebouwen en de openbare ruimte.

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen t.a.v. klimaat, energie en duurzaamheid raken in belangrijke mate ook de bedrijventerreinen en de daarop gevestigde bedrijven. Aan de uitstraling en representatie van de bedrijventerreinen worden steeds hogere eisen gesteld.

Missie en ambitie

Als ondernemende gemeente wil Koggenland een wervende uitstraling bieden op haar bedrijventerreinen en voorop lopen waar het betreft nieuwe standaarden t.a.v. energiegebruik, duurzaamheid en beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Leegstand en de behoefte aan bedrijfsuitbreidingen worden permanent en frequent gemonitord, evenals de interesse van nieuwkomers buiten de gemeente. Verrommeling wordt tegengegaan en de kwaliteit van de bedrijventerreinen (openbare ruimte, parkeerproblemen, aanzien en uitstraling van zowel het bedrijventerrein totaal als van de individuele bedrijven) is hoog.

De veelal modern-gemengde bedrijventerreinen in de gemeente moeten een voorbeeldfunctie krijgen voor de regio. De entrees en de uitstraling worden modern en wervend, de openbare ruimte overzichtelijk en goed onderhouden. Parkeren op eigen erf is de norm. Opslag van bedrijfsmaterialen vindt plaats in de bedrijfsgebouwen. Er is continu sprake van 'gezonde' leegstand die een rol kan vervullen bij bedrijfsuitbreiding en om nieuwe bedrijven te werven en te verwelkomen. De gemeente wil in nauw contact komen met de bedrijven op de bedrijventerreinen (ondernemersvereniging / parkmanagement) en wil alert reageren op verzoeken vanuit het bedrijfsleven en op ontwikkelingen ten aanzien van uitstraling, duurzaamheid en energiegebruik.

Kansen en uitdagingen

Kansen voor de gemeente doen zich voor wanneer ingespeeld op de ontwikkelingen ten aanzien van duurzaamheid, energie en agribusiness. De centrale ligging aan de zuidkant van de agrarisch belangrijke regio West-Friesland én de ligging aan de A7 en de Westfriisaweg maken Koggenland een goede ontwikkellocatie voor agribusiness en logistiek en distributie.

Ontwikkelopties

Om invulling te geven aan haar missie en de ambities daarbij, kunnen verschillende ontwikkelopties geformuleerd worden. Beleidsmatig kan ervoor gekozen worden om *'niets te doen'* (stand still, consolideren), om *'bij te blijven'* met de ontwikkelingen die zich aandienen of om nog meer te doen, en om *'voorop te lopen'* op buurgemeenten en/of concurrenten en op strategische wijze te willen excelleren en ontwikkelingen vóór te zijn.

A. Niets doen

Er worden door de gemeente alleen de hoogst noodzakelijke investeringen gedaan in de inrichting van de openbare ruimte en de entrees. Achterliggende gedachte daarbij is dat het nu goed gaat met de bedrijven zelf en dat dat ook zo zal blijven. De bedrijventerrein blijven daarmee goed gevuld, de openbare ruimte voldoet met brede profielen en parkeren op eigen erf. Extra inspanning van de overheid is niet nodig.

B. Bijblijven

De gemeente investeert in het moderniseren van de openbare ruimte, voorkomende parkeerproblemen worden snel en adequaat opgelost, de entrees worden wervend verfraaid en de bebording en bewegwijzering op de bedrijventerreinen worden vernieuwd. De gemeente draagt er zorg voor dat er altijd een bescheiden overschot aan bedrijventerrein is dat plaats kan bieden aan zittende bedrijven die willen uitbreiden en/of verhuizen of aan nieuwkomers. De gemeente voert een proactief beleid en onderhoudt intensieve contacten met het bedrijfsleven om snel en adequaat op vragen in te kunnen spelen. De gemeente faciliteert het verduurzamen van de bestaande bedrijven en bedrijventerreinen en stimuleert bedrijven in het streven naar een lager energieverbruik.

C. Voorop lopen

De gemeente voert een intensief en wervend beleid ten aanzien van zowel zittende bedrijven als van nieuwkomers. Daartoe wordt permanent geworven en geacquireerd zowel buiten de gemeente als buiten de regio. De gemeente mikt daarbij op bedrijven in de agribusiness en in de logistiek en distributie. De extra vraag naar ruimte en grond hiervoor ontstaat omdat de gemeente 'footlose' bedrijven in het landelijk gebied weert en de bestaande bedrijven stimuleert om te verplaatsen naar de nieuwe bedrijventerreinen. Er wordt grond verworven om het areaal bedrijventerrein uit te breiden. Voor de verkoop en ontwikkeling wordt een 'Kavelverkoopkantoor' opgezet dat zowel zittende bedrijven als potentiële nieuwvestigers optimaal bedient en begeleidt. Waar mogelijk wordt op de bestaande bedrijventerreinen parkmanagement ingevoerd. De bedrijventerreinen in de gemeente Koggenland zijn ruim opgezet, zien er modern en goed onderhouden uit en hebben een voorbeeldfunctie in de regio en daarbuiten op de terreinen van duurzaamheid en energieverbruik. Nieuwe bedrijventerreinen en uitbreidingen worden ontwikkeld op de beste locaties en direct en goed ontsloten via het rijks- en provinciale wegennet (nabij A7). Alle bedrijven op de bedrijventerreinen in de gemeente zijn in 2030 energieneutraal, ondermeer door het intensief en grootschalig plaatsen van zonnepanelen op de daken van bedrijfsgebouwen en in de openbare ruimte.

Uitvoeringsacties

- Uitvoeren ondernemerspanel/enquête.
- Inventariseren parkeerproblemen op huidige bedrijventerreinen en opstellen verbeterplan.
- Opstellen verbeterplan entrees bedrijventerreinen in samenspraak met de ondernemers.
- Verkenning naar groeipotentieel van de agribusiness in en naar Koggenland.
- Verkenning naar het voorkomen van (agrarische) footlose-bedrijven en bedrijfsgebouwen binnen de gemeente, de verwachte ontwikkelingen en de behoefte aan en de mogelijkheden voor een uitbreiding van het areaal bedrijventerrein ten behoeve van de agribusiness.

5.2. DETAILHANDEL

Uitgangssituatie

In de grootste kernen Avenhorn / De Goorn en Obdam zijn winkels en voorzieningen voor dagelijkse behoeften. Voor niet-dagelijkse boodschappen wordt gebruik gemaakt van de winkels en voorzieningen in de nabijgelegen grotere kernen Alkmaar, Hoorn en Heerhugowaard.

Ontwikkelingen

De voortgaande gezinsverdunding (minder personen per huishouden en per woning), het wegvloeien van koopkracht naar de grotere kernen Hoorn, Heerhugowaard en Alkmaar en de groei van het aantal aankopen via internet geven spanning op de continuïteit van het bestaande winkelapparaat in de gemeente Koggenland.

Missie en ambitie

Voor de *detailhandel* in Koggenland, veelal gericht op dagelijkse behoeften, is het zaak dat er voldoende klantpotentieel dichtbij aanwezig blijft. Het op peil houden van het aantal personen, gezinnen en huishoudens is daarvoor cruciaal, mogelijk door de bouw van meer woningen en bij voorkeur dichtbij bestaande winkels (ouderen en alleenstaanden).

De bestaande detailhandel in de gemeente dient minimaal te worden gehandhaafd. Dat geldt zeker voor de kernen Avenhorn/De Goorn en Obdam en waar mogelijk in de kleinere kernen en buurtschappen. Voor de meeste kernen wordt geaccepteerd dat men voor dagelijkse behoeften naar een hoofdkern moet en voor niet-dagelijkse boodschappen naar een grotere kern in de nabijheid (Hoorn, Heerhugowaard, Alkmaar). Om ouderen zoveel mogelijk oud te laten worden in hun eigen woning en woonomgeving wordt zoveel mogelijk zorg aan huis geboden (rijdende winkels, thuishulp, kleinschalig ov, burenhulp etc.).

Kansen en uitdagingen

Binnen het gegeven van de huidige ontwikkelingen (gezinsverdunding, vergrijzing, ontgroening, toename internetaankopen) is en blijft het de uitdaging om een aantrekkelijk winkelbestand en voorzieningenapparaat voor de dagelijkse behoeften te blijven bieden voor de inwoners en bezoekers van de gemeente Koggenland.

Ontwikkelopties

A. Niets doen

De gemeente voert geen actief beleid om de bestaande detailhandel te handhaven en te versterken, in het licht van algemene ontwikkelingen als de groei van internetaankopen en gezinsverdunding. Er komen geen nieuwe woningen en het aantal inwoners blijft stabiel of neemt zelfs af. Gevolg zal zijn dat ook het aantal winkels en voorzieningen zal afnemen.

B. Bijblijven

Het aantal inwoners groeit licht, al naar gelang de behoefte aan nieuwe woningen in de gemeente en in de regio. Meer inwoners betekent meer omzet voor de bestaande detailhandel, gericht op dagelijkse behoeften. Op de bedrijventerreinen wordt op bescheiden schaal detailhandel toegestaan voor niet-dagelijkse behoeften. De aanwezige detailhandel wordt gestimuleerd om naast fysiek ook via internet te verkopen.

C. Voorop lopen

Bovenop het 'bijblijven' ad b. wordt ook ingezet op verkoop en bezorging aan huis, vooral bij ouderen die minder mobiel zijn. De oude en vertrouwde SRV-wagen komt weer terug, zij het nu elektrisch aangedreven. Vitale ouderen (60–75jr) verrichten mobiliteitsdiensten voor

'oudere zorgbehoevende ouderen'. Zij doen dat in elektrische busjes die ter beschikking zijn gesteld door de gemeente.

Uitvoeringsacties

- Verkenning uitvoeren naar de behoefte en de mogelijkheden om de dienstverlening in de kleine kernen, waar nu geen winkels en voorzieningen meer zijn, te verbeteren.

5.3. LANDBOUW

Uitgangssituatie

De landbouw in de gemeente Koggenland presteert redelijk tot goed. Binnen de regio West-Friesland is het devies voor Koggenland om te consolideren, te reconstrueren en te articuleren.

Ontwikkelingen

Ook in de *landbouw* is continu sprake van verandering en ontwikkeling. De milieudruk op bedrijven neemt toe. Veel bedrijven hebben geen opvolger. In sommige delen is sprake van veeninklinking. Grote opgaven op de terreinen van klimaat, energie en verduurzaming komen er aan. Hogere rendementseisen kunnen schaalvergroting en een intensivering van het grondgebruik tot gevolg hebben. De gemeente wil samen met de agrarische ondernemers de ontwikkelingen volgen en hierop adequaat inspelen.

Op 8 september jl. heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de LNV-visie *Waardevol en verbonden* uitgebracht. De kern hiervan is een omschakeling van voortdurende verlaging van de kostprijs van producten naar voortdurende verlaging van het verbruik van grondstoffen, met als resultaat betere verdienmodellen, minder emissies naar bodem, lucht en water en vergroting van de biodiversiteit in het landelijk gebied. “Dit vereist dat wij gaan toewerken naar kringlooplandbouw als de ecologisch en economisch vitale, gangbare productiewijze, dus een circulair systeem met minimale verliezen van grondstoffen en eind- en restproducten en een zorgvuldige omgang met mest, diervoer, bodem en voedsel”. De minister wil de omschakeling naar kringlooplandbouw in 2030 rond hebben.

Missie en ambitie

Voor de landelijke gemeente die Koggenland is en wil blijven is de landbouw een belangrijke economische pijler. Dé landbouw en dé overheid samen bewegen mee met de sectorale en bedrijfsmatige ontwikkelingen die zich aandienen, dat alles met een scherp oog voor versterking en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van gebouwen en landschap. In Koggenland is continu sprake van een sterke en moderne landbouw in een wervend en aantrekkelijk landschap.

Kansen en uitdagingen

Zowel de transitie naar circulaire of kringlooplandbouw als de ontwikkelambities van de agribusiness in de regio West-Friesland bieden kansen voor de landbouw in de gemeente Koggenland. De uitdaging daarbij is om te bezien hoe deze ontwikkelingen door de landbouw in Koggenland benut kunnen worden. Tegelijkertijd is er ook de uitdaging om te onderzoeken hoe de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied in de gemeente versterkt kan worden. Hoe aantrekkelijk kan het landelijk gebied worden met de invoering van circulaire landbouw en hoe kunnen de introductie van circulaire landbouw en tegelijkertijd het versterken van de agribusiness op een evenwichtige en samenhangende wijze samengaan?

Bij de verkenning naar de mogelijkheden en introductie van kringlooplandbouw is er ook de uitdaging om nieuwe financieringsvormen te verkennen en te ontwerpen waardoor zittende agrariërs bij de transitie naar kringlooplandbouw geen inkomensverlies gaan lijden.

Ontwikkelopties

A. Niets doen

In navolging van de LTO-toekomstvisie voor West-Friesland, waarin voor de landbouw in en om Koggenland een consoliderend beleid wordt voorgestaan, krijgen delen van de landbouw beperkt toestemming en medewerking om te vernieuwen en bij te blijven. Voor de Footlose

agrarische functies met bedrijfsgebouwen is alleen plaats op goed bereikbare en ontsloten bedrijventerreinen.

B. Bijblijven

De landbouw in Koggenland krijgt volop de gelegenheid om te vernieuwen binnen de huidige doelen van het maximaliseren van productie en winst. Nieuwe bedrijven en bedrijfstakken die zgn. *footloose* zijn, zoals vormen van glastuinbouw en de tulpenbroeierijen, worden ge(-her)lokaliseerd op de bedrijventerreinen.

C. Voorop lopen

De landbouw in Koggenland schakelt, conform het meest recente LNV-beleid, over op kringlooplandbouw. Het gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen wordt fors gereduceerd. De biodiversiteit, en daarmee de aantrekkelijkheid van het landschap, neemt toe. Er wordt een fonds (landschapsfonds of omgevingsfonds en lokaal en/of regionaal) opgericht om agrariërs te compenseren voor inkomensderving a.g.v. het meer leveren van maatschappelijke diensten en rendement.

Uitvoeringsacties

- Verkenning naar de huidige staat en de ontwikkeling van footlose-bedrijven in het landelijk gebied van Koggenland.
- Verkenning naar de gevolgen van de transitie naar circulaire landbouw vóór 2030 voor de zittende landbouw in de gemeente.
- Verkenning van de gevolgen van de transitie naar circulaire landbouw voor landschap en natuur in de gemeente en voor de mogelijkheden van meer kleinschalige voorzieningen voor recreatie en toerisme.

5.4. RECREATIE EN TOERISME

Uitgangssituatie

Het landschap van Koggenland is onderdeel van het typisch Noord-Hollandse wijdse en open polderlandschap met droogmakerijen en veenontginningen, veelal met een agrarische functie en hier en daar een weidevogelreservaat. In het oosten de dijk van IJsselmeer en Markermeer met de aantrekkelijke en historische stadjes Hoorn, Enkhuizen en Medemblik. In het westen op enige afstand Alkmaar, het Noordzeestrand en de duinen van Egmond, Bergen en Schoorl.

De vorming van het landschap – vaak eeuwen geleden - is nog goed leesbaar. De vroegere droogmakerijen zijn herkenbaar aan hun grillige grenzen met daarbinnen vaak een rationele verkaveling. De veenontginningen zijn herkenbaar aan het vele water in vaarten en sloten en aan de lange evenwijdige kavels. Ruimtelijk wordt het landschap gecompartmenteerd met hier en daar een dijk met bomenrijen. Verspreid komen vrijliggende wandel- en fietspaden voor, al dan niet opgenomen in een routenetwerk.

In de gemeente bevinden zich vier parken voor verblijfsrecreatie met mogelijkheden voor kamperen, stacaravans en chalets/vakantiehuisjes. De parken zijn verspreid in de gemeente gesitueerd. Twee parken zijn gelegen aan een recreatie/zandwinplas. In alle gevallen betreft het aangelegde parken van meerdere decennia oud. Naast toeristische verhuur en gebruik als tweede woning worden, bij gebrek aan voldoende toeristische vraag, veel stacaravans en recreatiewoningen gebruikt voor permanente bewoning, in strijd met de huidige recreatieve bestemming.

In de recente Regionale Visie Verblijfsrecreatie N-HN van december 2017 wordt geconstateerd dat binnen het totale aanbod van verblijfsrecreatie in Noord-Holland vaak sprake is van vergane glorie en van sociale problematiek en verrommeling. Bijna 80% van de verblijfsrecreatieve locaties in het buitengebied / landelijk gebied van Noord-Holland Noord (waartoe ook Koggenland) wordt bestempeld als perspectiefarm en weinig toekomstbestendig.

Ontwikkelingen

Voor de toekomst van Koggenland als aantrekkelijk landelijk gebied is de ontwikkeling naar een circulaire landbouw van groot belang. Een grotere biodiversiteit met een groter en gevarieerder flora en fauna, een uitgebreider en fijnmaziger net van recreatieroutes en nieuwe financieringsvormen voor agrariërs voor het leveren van maatschappelijke diensten, dragen daar in belangrijke mate aan bij.

Zowel bij de ondernemers van de vier vakantieparken als in de markt is er behoefte aan vernieuwing van zowel de parken als van de daarop aanwezige accommodaties zelf. Duurzaamheid en comfort voeren daarbij de boventoon. Naast de recreatief-toeristische markt is er ook vanuit de markt van arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden meer en vaker behoefte aan tijdelijke en permanente huisvesting/woonruimte. Binnen de gemeente is er behoefte aan discussie over het toekomstbestendig maken van de vier parken.

Missie en ambitie

Op het terrein van *recreatie en toerisme* wil Koggenland uitstekende recreatiemogelijkheden bieden aan haar eigen inwoners. Een gaaf en aantrekkelijk landschap met goede, veilige en aantrekkelijke routes is daarbij onmisbaar. Afgestemd op vraag en aanbod en op de draagkracht van natuur en landschap wil de gemeente meer bezoekers en toeristen ontvangen die willen genieten van rust, ruimte en een kleinschalig en gevarieerd landschap.

De vier recreatieparken dienen duurzaam en toekomstbestendig te worden ingericht, inspeland op de vraag en behoefte in de markt en op een wijze waarbij continu sprake is van een gezonde bedrijfsexploitatie en vitale recreatieondernemingen.

De gemeente streeft naar een fijnmazig, veilig (vrijliggend) en aantrekkelijk net van langzaamverkeerroutes (wandelen, fietsen, varen), voorzien van uitstekende bewegwijzering, informatievoorziening en van veel en aantrekkelijke rust- en picknickmogelijkheden. De gemeente biedt hiermee niet alleen hoogwaardige recreatiemogelijkheden voor haar eigen inwoners maar ook voor bezoekers van buiten die van rust en ruimte houden in een kleinschalig en aantrekkelijk landschap met gastvrije en bezienswaardige kernen en buurtschappen.

De gemeente wil oudere bedrijfsgebouwen met een cultuurhistorisch karakter benutten voor nieuwe initiatieven die van recreatief-toeristische waarde kunnen zijn (kaasmuseum, horeca, sauna/wellnes etc.). Met de zgn. 'doe-teams' wil de gemeente initiatieven van onderop stimuleren, niet alleen voor de eigen bevolking maar ook voor bezoekers. Initiatieven kunnen ondermeer betrekking hebben op het realiseren en verbeteren van vaarroutes of het realiseren van mountainbikeroutes.

De vier parken voor verblijfsrecreatie worden toonaangevend en krijgen een voorbeeldfunctie voor de regio en daarbuiten. Voor zowel de inrichting van de parken als voor de verblijfsaccommodaties gelden trefwoorden als ruim, modern, duurzaam, energiearm, wervend en geschikt voor zowel tijdelijk als permanent verblijf. De parken voorzien in een brede en diverse behoefte (toeristisch, huisvesting werknemers van buiten, tijdelijke huisvesting statushouders en tijdelijke huisvesting urgenten).

Kansen en uitdagingen

In het streven naar meer toekomstbestendigheid is de uitdaging om op een realistische en duurzame wijze bij de vier vakantieparken in te spelen op de behoefte en wensen van zowel recreanten, toeristen, arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden.

Voor het landelijk gebied is er de uitdaging om de transitie naar kringlooplandbouw gepaard te laten gaan met het aantrekkelijker en toegankelijker worden van het landelijk gebied.

Ontwikkelopties

A. Niets doen

In vergelijking met andere gebieden en regio's in Nederland is Koggenland en omgeving een weinig aantrekkelijke omgeving in recreatief-toeristische zin. Het gebied ontwikkelt zich autonoom voor kleinschalig toerisme. Hier en daar ontstaat een Airbnb of B&B en waar mogelijk worden nieuwe paden ontwikkeld, vooral gericht op het wandelen en fietsen.

De vier recreatieparken verouderen langzaam maar zeker. Veel kampeermiddelen verouderen en zijn aan vervanging toe maar de vraag blijft of dat gaat gebeuren, vooral in situaties waarin de eigenaar van het kampeermiddel ook eigenaar van de grond is. Het totale aanbod van de ruim 1.100 plekken en accommodaties op de vier parken is te groot voor de recreatief-toeristische markt en vraag. De gemeente blijft – nog vele jaren - voor een groot aantal plekken en accommodaties controleren en handhaven op permanente bewoning.

B. Bijblijven

De gemeente gaat – actiever dan nu – zich inspannen om meer wandel- en fietspaden te realiseren. De recreatieondernemers werken samen aan de promotie van Koggenland als aantrekkelijk verblijf voor een kleinschalige vakantie.

In navolging van de gemeente Medemblik en in samenwerking met de provincie wordt er binnen de gemeente Koggenland gestart met de discussie over de toekomst van de vier recreatieparken; oneindig doorgaan met controleren en handhaven op permanente bewoning

of permanente bewoning geheel of gedeeltelijk toestaan en daarmee inspelen op de huisvestingsbehoefte van buitenlandse werknemers en tijdelijk 'urgenten'.

C. Voorop lopen

De landelijke en landbouwgemeente die Koggenland was, transformeert naar kringlooplandbouw. Er ontstaat een aantrekkelijk landschap met een fijnmazig net van wandel- en fietspaden en vaarroutes. De biodiversiteit neemt fors toe en er worden weer cultuurhistorisch betekenisvolle landschapselementen gerealiseerd waaronder heggen, bloembermen en fruitboomgaarden. De gemeente stimuleert de realisering van kleinschalige logiesaccommodaties (Airbnb, B&B etc.) en doet volop mee in het vermarkten van Koggenland en de regio via Holland Destinatie Marketing.

De vier recreatieparken transformeren naar moderne 'verblijfsparken'. Oude stacaravans maken plaats voor energieneutrale (recreatie-)bungalows die zowel gebruikt kunnen worden voor recreatief-toeristische verblijf als voor meer permanente bewoning door buitenlandse werknemers en tijdelijk woningzoekenden. Het succesvol samengaan en samenleven van recreanten, toeristen, arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden is afhankelijk van professioneel parkbeheer.

Uitvoeringsacties

- Starten van een uitgebreid inventarisatietraject op de vier vakantieparken naar de huidige staat van de parken en van de kampeermiddelen en naar de toekomstplannen en ambitie van de huidige parkeigenaren.
- Binnen de gemeente de discussie starten over de perspectieven en de voor- en nadelen van het toestaan van permanente bewoning op de vier vakantieparken.
- Opstellen van een plan voor verbetering van vaarroutes. Daarbij worden meegenomen de plannen voor reparatie van een bestaande 'overhaal' voor boten en kano's, uitvoering van bestaande plannen van het recreatieschap en initiatieven van de doe-teams op dit gebied. In de haven van Avenhorn worden waar mogelijk de bestaande voorzieningen voor bootbezoek uitgebreid en verbeterd.

6. PERSPECTIEVEN GEMEENTEBREED

Uitgangssituatie

Het gaat economisch goed met de gemeente Koggenland, goed met de inwoners en ondernemers en goed met de gemeente Koggenland als lokale overheid.

Ontwikkelingen

Duurzaamheid, klimaat en energie worden belangrijker beleidsthema's. Vergrijzing en ontgroening (minder kinderen erbij) worden merkbaar, evenals de toename van het aantal alleenstaanden, dat alles met gevolgen voor arbeidsmarkt en woningprogrammering. De schaarste aan personeel neemt toe en de verwachting is dat deze ontwikkeling aan zal houden.

De rijksoverheid en een aantal grote landelijke koepelorganisaties (waaronder LTO) hebben scherpe doelen gesteld ten aanzien van de introductie van circulaire landbouw en de vergroting en versterking van biodiversiteit en duurzaamheid (energieneutraal, minder bestrijdingsmiddelen en minder belasting van grond- en oppervlaktewater).

Voor de verblijfsrecreatie op de vier vakantieparken staat de recreatief-toeristische functie onder druk. Er is meer en meer behoefte aan permanente bewoning (arbeidsmigranten, tijdelijk woningzoekenden, tweede woningen).

Missie en ambitie

Bij een welvarende gemeente hoort een *hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit*. Dat geldt voor de openbare ruimte (wegen, water, parken, plantsoenen), voor de gebouwde omgeving (woningen, bedrijven met erven etc.) en voor de niet-openbare buitenruimte (het landbouwgebied, de dijken en vaarten en kanalen). De gemeente wil hierin voorop lopen in de regio West-Friesland en ten opzichte van haar buurgemeenten.

De gemeente Koggenland wil een aantrekkelijke gemeente blijven, voor haar eigen inwoners en voor bezoekers. Leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit moeten in stand blijven en waar mogelijk worden versterkt. Als deelnemer in het Pact van West-Friesland is er de ambitie om 'binnen een aantal jaren' te behoren tot de tien aantrekkelijkste regio's van Nederland.

Kansen en uitdagingen

Op het abstractieniveau van de hele gemeente Koggenland zijn er kansen en uitdagingen voor de landbouw (kringlooplandbouw en agribusiness), het landelijk gebied (biodiversiteit en fijnmaziger net van recreatieve routes) en de vier vakantieparken (inspelen op huisvestingsbehoefte arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden).

Over de hele linie zijn en blijven er opgaven op de terreinen van duurzaamheid en energie en die van de huisvesting van arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden.

Drie perspectieven / ontwikkelrichtingen

Op basis van de kansen en uitdagingen voor Koggenland, kunnen drie perspectieven voor de gemeente worden geformuleerd. De drie perspectieven 'verkennen' de toekomst en variëren ten aanzien van de mate van inzet en ambitie van de gemeente op de volgende onderwerpen:

- a. Het nastreven en bereiken van de *ationale klimaatdoelen*.
- b. De transitie naar een *circulaire landbouw*.
- c. Het *recreatief-toeristisch aantrekkelijker maken van landschap en landelijk gebied* ten behoeve van eigen inwoners, bezoekers en nieuwvestigers.
- d. Het *toekomstbestendig* maken en vitaal houden van de huidige *vier vakantieparken*.
- e. Het *(re-)lokaliseren van agribusiness en footlose-bedrijven* op de huidige en/of nieuwe (agrarische) bedrijventerreinen.

6.1. Economisch perspectief 1;

'doorgaan op huidige voet'

Kenmerken en karakteristieken

- *Doorgaan op de huidige voet*
- *De gemeente is 'volgend' waar het gaat om nieuwe ontwikkelingen t.a.v. klimaat, energie en circulaire landbouw*
- *Op beperkte schaal worden – volgend op behoefte in de markt - woningen bijgebouwd, in de grootste kernen en dichtbij bestaande winkels en voorzieningen*
- *De gemeente neemt het initiatief voor een grootschalige en algehele sanering van de vier parken die niet toekomstbestendig blijken voor recreatie en toerisme.*

De gemeente gaat door op de huidige voet en reageert op de ontwikkelingen zoals die zich voordoen. Het beleid van de gemeente is 'volgend' als het gaat om de behoefte aan nieuwe woningen, de energietransitie, klimaatdoelen en ontwikkelingen in de landbouw.

Genoeg winkels voor dagelijkse behoeftigheden

De gemeente voert geen actief detailhandelsbeleid. Winkels komen en gaan, al naar gelang de behoefte bij inwoners, consumenten en bezoekers.

Bedrijventerreinen ontwikkelen mee met de externe trends en ontwikkelingen

De behoefte monitoren van meer en nieuwe bedrijventerreinen met mogelijk grotere kavels. In beperkte mate nieuwe functies (kantoren, webshops, pickup-points etc.) toestaan. Vooralsnog worden de bestaande bedrijventerreinen niet uitgebreid. Revitaliseren openbare ruimte m.b.t. parkeren, entrees en bewegwijzering.

De landbouw kan zich naar eigen inzicht en behoefte optimaal ontwikkelen

Doorgaan in het streven naar optimalisatie productielandbouw en intensivering grondgebruik (tulpenbroeierijen, glastuinbouw etc.).

Kleinschalige recreatie en toerisme ontwikkelt zich ad hoc en autonoom

Realiseren kleinschalige infrastructuur (wandel- en fietspaden en aanlegmogelijkheden) conform plannen Recreatieschap en alleen wanneer zich bij gelegenheid daartoe mogelijkheden voordoen.

Sanering vier vakantieparken onontkoombaar

1.100 eenheden op de vier parken is en blijft te veel voor de recreatief-toeristische markt van Koggenland. De gemeente moet steeds vaker handhavend optreden en besluit om over te gaan tot een algehele sanering van de vier parken.

Bollencultuur breidt zich verder uit en biedt meer ruimte voor toeristisch bezoek

Het areaal bollencultuur in het landelijk gebied van Koggenland wordt groter en wordt daarmee aantrekkelijk voor dagbezoeken en wandel- en fietstochten en daarmee ook voor arrangementen met meerdaags verblijf en horeca.

6.2. Economisch perspectief 2 'actief op ontwikkelingen inspelen'

Kenmerken en karakteristieken

- *De gemeente voert een wervend en actief beleid bij het inspelen op nieuwe ontwikkelingen t.a.v. klimaat, energie en circulaire landbouw*
- *De transitie naar een circulaire landbouw gaat gepaard met een transitie in het landschap; meer biodiversiteit en meer fijnmazige en kleinschalige infrastructuur*
- *De bestemming 'Recreatie' op de vier vakantieparken blijft gehandhaafd, permanente bewoning wordt niet toegestaan en vernieuwing van de parken en accommodaties vindt geleidelijk plaats al naar gelang de behoefte in de markt*
- *De gemeente monitort de behoefte aan bedrijventerreinen en breidt daartoe de bestaande bedrijventerreinen waar nodig uit.*
- *De gemeente stimuleert en faciliteert de verduurzaming van en op de bestaande bedrijventerreinen.*

De gemeente speelt proactief in op aanstaande ontwikkelingen met betrekking tot de beleidsdoelen van rijk en provincie op de terreinen van circulaire landbouw, energietransitie, biodiversiteit en kleinschalige recreatie en toerisme. Het woon- en vestigingsklimaat wordt beter en sterker, voor bewoners, bezoekers en nieuwvestigers. De ruimtelijke kwaliteit van zowel de gebouwde omgeving als van het landelijk gebied krijgen hoge prioriteit.

Detailhandel

onveranderd en blijven voorzien in de behoefte aan dagelijkse benodigdheden in de kernen van Avenhorn – De Goorn en Obdam.

Bedrijventerreinen

Blijvend monitoren bij de ondernemers op de bedrijventerreinen. In beperkte mate nieuwe functies (kantoren, webshops, pickup-points etc.) toestaan. De gemeente stimuleert de verduurzaming van en op de bestaande bedrijventerreinen. Revitaliseren openbare ruimte m.b.t. parkeren, entrees en bewegwijzering.

Landbouw

De landbouw in Koggenland wordt zoveel mogelijk circulair overeenkomstig de beleidsdoelen van het Rijk (in 2030 circulaire landbouw in heel Nederland). De biodiversiteit neemt weer toe en het landelijk gebied wordt aantrekkelijker voor bewoners en voor recreanten en toeristen. De gemeente gaat, in samenwerking met andere overheden, actief zoeken naar alternatieve vormen van financiering om het inkomen van agrariërs op peil te houden.

Recreatie & Toerisme

De bestemming 'Recreatie' op de vier vakantieparken blijft gehandhaafd, permanente bewoning wordt niet toegestaan en vernieuwing van de parken en accommodaties vindt geleidelijk plaats al naar gelang de behoefte in de markt

In het landelijk gebied realiseert de gemeente nieuwe verbindingen en ontbrekende schakels in het net van wandel- en fietspaden en vaarverbindingen. De ontwikkelingen m.b.t. circulaire landbouw en recreatie en toerisme versterken elkaar en gaan gelijk op.

6.3. Economisch perspectief 3

'voorop lopen'

Kenmerken en karakteristieken

- *De gemeente loopt voorop bij de transitie naar een circulaire landbouw*
- *Circulaire landbouw gaat gepaard met een transitie in het landschap; meer biodiversiteit, meer fijnmazige en kleinschalige infrastructuur, meer bos-, natuur- en recreatie-elementen in het landelijk gebied, waar mogelijk geënt op de historie, met ruimte voor meer kleinschalige verblijfsaccommodaties (B&B, Airbnb etc.)*
- *De gemeente voert een actief beleid om meer paden en routes te maken voor wandelen, fietsen en varen inclusief rustplaatsen, infopanelen en aanlegplaatsen*
- *De gemeente Koggenland wordt een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te werken, te bezoeken of om er met vakantie te gaan in een moderne en energie+-woning en vandaaruit te wandelen, te fietsen, te varen in de directe omgeving of om een dagbezoek te brengen aan Randstad, kust of historische stadje in de buurt.*
- *Op een nieuw bedrijventerrein voor agribusiness (gebruikmakend van de 8 ha 'reserve'-bedrijventerrein) komen niet alleen nieuwe bedrijven maar ook de footlose-onderdelen van bestaande bedrijven in de gemeente. In het landelijk gebied van Koggenland geen verdere 'verdozing' en verplaatsing van bestaande footlose-functies en -gebouwen naar een nieuwe bedrijventerrein.*
- *De vier (vakantie-)parken krijgen volop ruimte om duurzaam en toekomstbestendig te vernieuwen, t.a.v. de inrichting van de parken zelf én t.a.v. permanente bewoning voor arbeidsmigranten en tijdelijk woningzoekenden.*

Aantrekkelijke gemeente voor wonen, verblijven en bedrijfsvestiging

De gemeente Koggenland loopt voorop om, meer dan nu, een duurzame gemeente te worden. De transitie naar een circulaire landbouw heeft positieve gevolgen voor de biodiversiteit en voor de aantrekkelijkheid van het landschap. Als duurzame en aantrekkelijke gemeente wordt Koggenland ook aantrekkelijker als woon- en werkplaats en aantrekkelijker voor een dagbezoek of voor een langer verblijf in een energie+-accommodatie op een van de vier topvakantieparken.

Recreatie & Toerisme

De vier recreatieparken worden, net als de landbouw, circulair van opzet en exploitatie, op de parken mag permanent worden gewoond in moderne energie+-woningen. In het landelijk gebied zet de gemeente fors in op het realiseren van nieuwe verbindingen en ontbrekende schakels in het net van wandel- en fietspaden en vaarverbindingen. Hiermee wordt het landelijk gebied aantrekkelijker door een verbeterde bereikbaarheid en toegankelijkheid. De ontwikkelingen m.b.t. circulaire landbouw en recreatie en toerisme versterken elkaar en gaan gelijk op.

7. UITVOERINGSPARAGRAAF

Algemeen

- Sterkere rol van gemeente als verbinder tussen bedrijven, onderwijsinstellingen, zorginstellingen en Werksaam West-Friesland als intermediair op de arbeidsmarkt.
- Imago verbeteren van de regio West-Friesland als een regio waar, naast werk voor laaggeschoolden, ook en voldoende werk is voor HBO+-geschoolden, met name in sectoren als de innovatieve agribusiness en de zaadveredeling (Seed-Valley).
- Werken aan de urgente opgave voor regio en gemeente om tijdig en adequaat te voorzien in de groeiende huisvestingsbehoefte van het groeiend aantal arbeidsmigranten, zowel in het goedkope als het dure segment (HBO+- specialisten), en zowel voor alleenstaanden als voor gezinnen met kinderen.

Bedrijventerreinen

- Uitvoeren ondernemerspanel/enquête.
- Inventariseren parkeerproblemen op huidige bedrijventerreinen en opstellen verbeterplan.
- Opstellen verbeterplan entrees bedrijventerreinen in samenspraak met de ondernemers.
- Monitoren van behoefte aan bedrijventerreinen.
- Intensiveren van contacten tussen overheid en bedrijfsleven
- Verkennend onderzoek naar de vestiging van meer agribusiness in Koggenland
- Verkennend onderzoek naar de aanwezigheid en ontwikkeling van footlose-bedrijven en naar de mogelijkheden van verplaatsing ervan naar bestaande bedrijventerreinen of een nieuw te vestigen bedrijventerrein voor agribusiness / innovatieve landbouw.

Detailhandel

- Verkenning uitvoeren naar de behoefte en de mogelijkheden om de dienstverlening in de kleine kernen, waar nu geen winkels en voorzieningen meer zijn, te verbeteren.

Landbouw

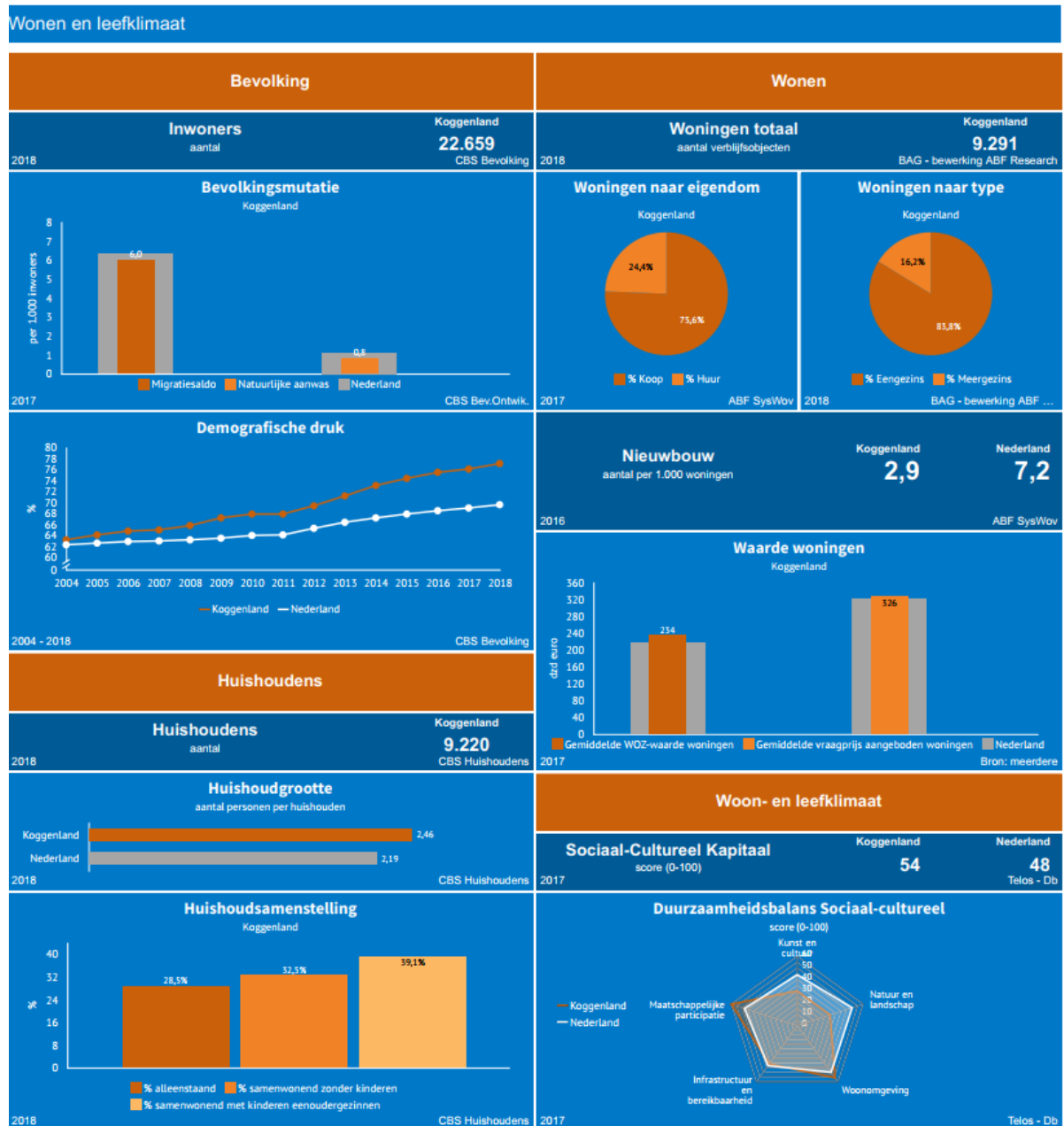
- Verkenning naar de huidige staat en de ontwikkeling van footlose-bedrijven in het landelijk gebied van Koggenland.
- Verkenning naar de gevolgen van de transitie naar circulaire landbouw vóór 2030 voor de zittende landbouw in de gemeente.
- Verkenning van de gevolgen van de transitie naar circulaire landbouw voor landschap en natuur in de gemeente en voor de mogelijkheden van meer kleinschalige voorzieningen voor recreatie en toerisme.

Recreatie en Toerisme

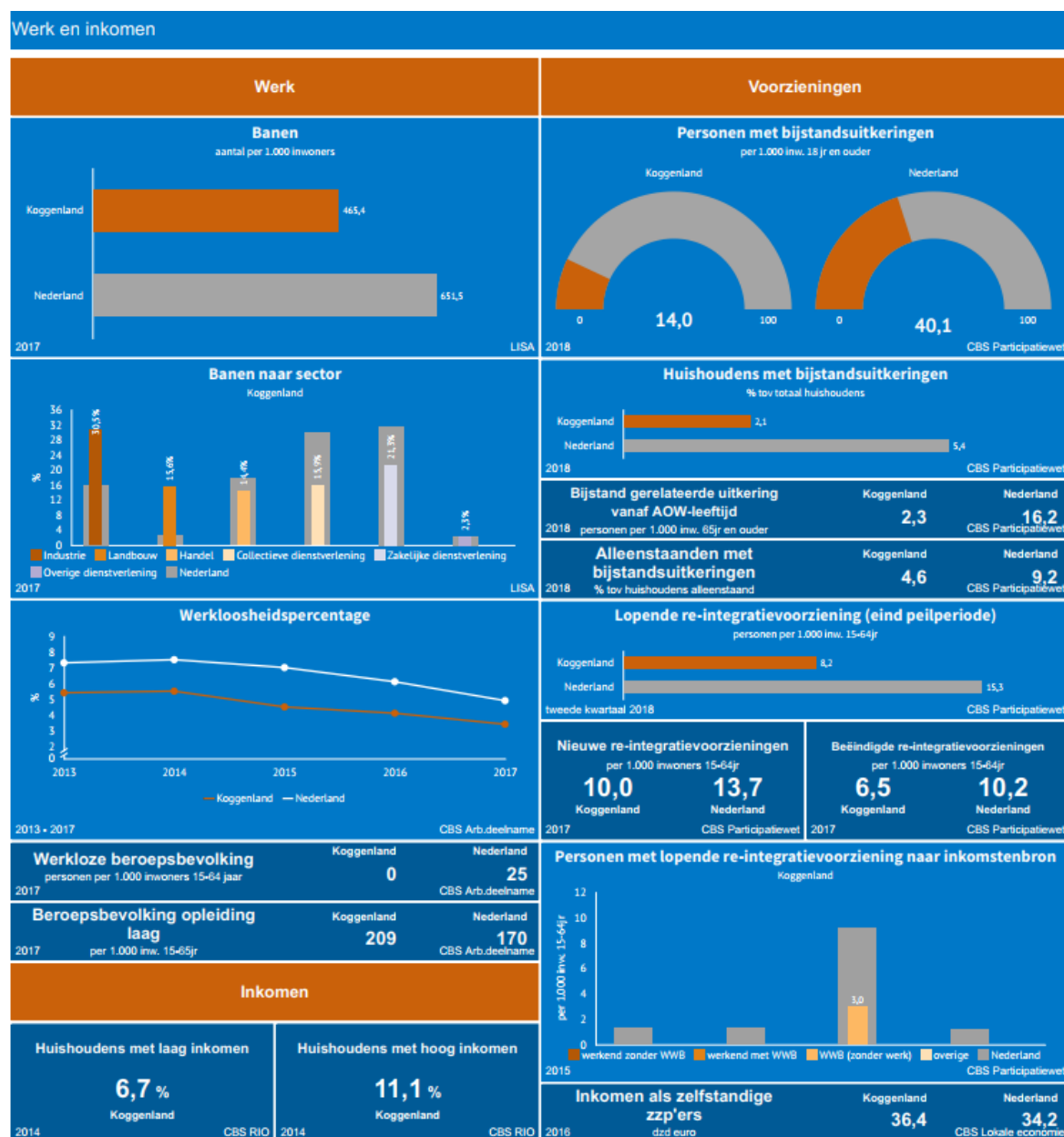
- Starten van een uitgebreid inventarisatietraject op de vier vakantieparken naar de huidige staat van de parken en van de kampeermiddelen en naar de toekomstplannen en ambitie van de huidige parkeigenaren.
- Binnen de gemeente de discussie starten over de perspectieven en de voor- en nadelen van het toestaan van permanente bewoning op de vier vakantieparken.
- Opstellen van een plan voor verbetering van vaarroutes. Daarbij worden meegenomen de plannen voor reparatie van een bestaande 'overhaal' voor boten en kano's, uitvoering van bestaande plannen van het recreatieschap en initiatieven van de doe-teams op dit gebied. In de haven van Avenhorn worden waar mogelijk de bestaande voorzieningen voor bootbezoek uitgebreid en verbeterd.
- Inventariseren en uitvoeren van haalbare initiatieven van de zgn. 'doe-teams' op het gebied van recreatie en toerisme, niet alleen voor de eigen bevolking maar ook voor bezoekers. Initiatieven kunnen ondermeer betrekking hebben op het realiseren en verbeteren van vaarroutes, realiseren van mountainbikeroutes etc. etc.

8. BIJLAGEN

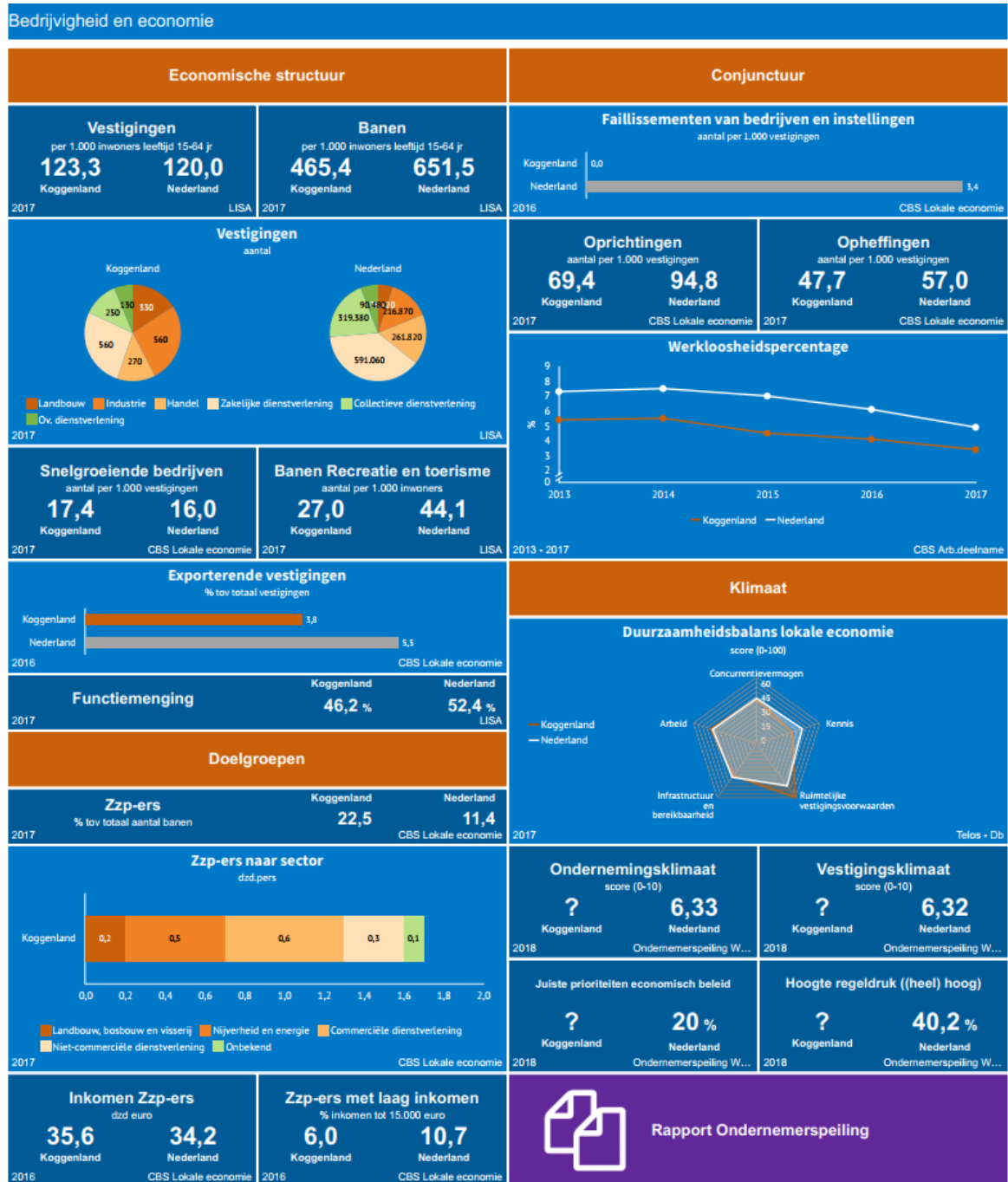
8.1. Wonen en Leefklimaat in Koggenland

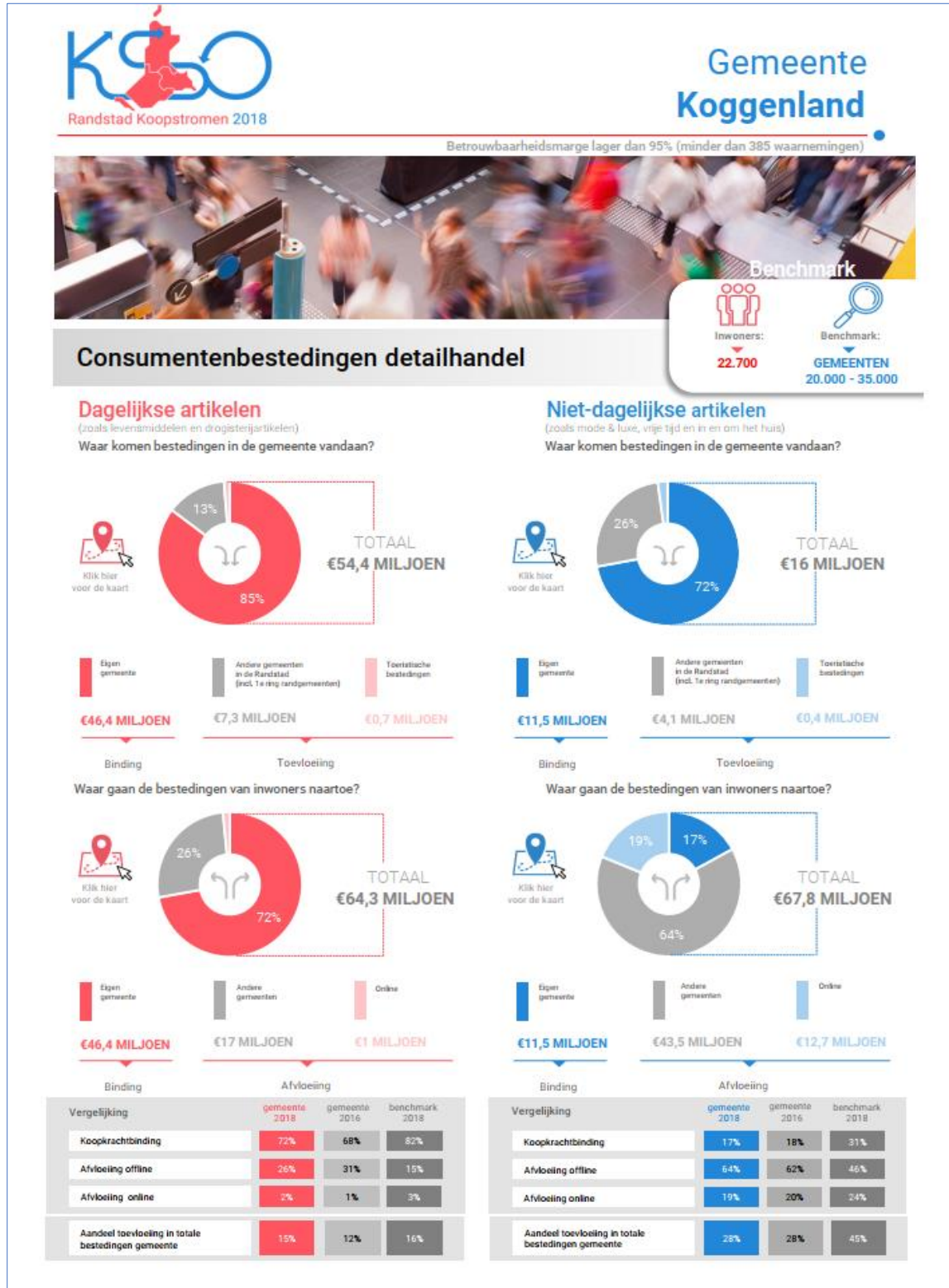
8.2. Werk en Inkomen in Koggenland

8.3. Bedrijvigheid en economie in Koggenland

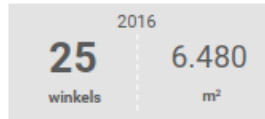

8.4. Koopstromen detailhandel Koggenland

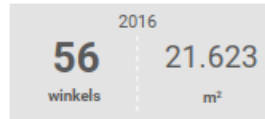

Winkelaanbod (Bron: Locatus, september 2018)

Dagelijkse artikelen

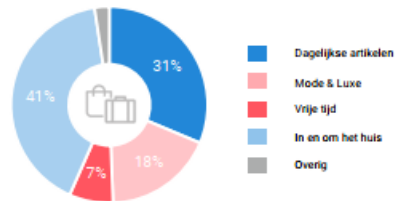
Niet-dagelijkse artikelen

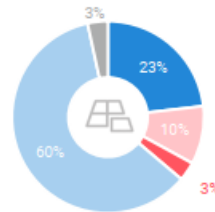
Leegstand

Verdeling winkels naar branche

Verdeling m² naar branche

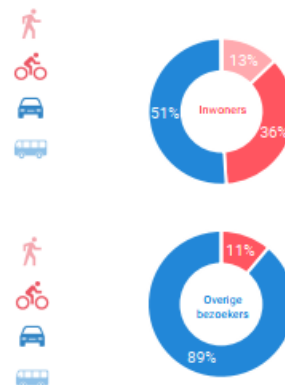
Aantal winkels per 1.000 inwoners	dagelijkse artikelen
Aantal winkels per 1.000 inwoners	niet-dagelijkse artikelen
Aantal winkelmeters per 1.000 inwoners	dagelijkse artikelen
Aantal winkelmeters per 1.000 inwoners	niet-dagelijkse artikelen

gemeente 2018	gemeente 2016	benchmark 2018
1,1	1,1	1,5
2,5	2,5	3,3
297 m ²	288 m ²	350 m ²
984 m ²	962 m ²	1135 m ²

Waardering en vervoermiddel

Rapportcijfers winkelvoorzieningen	inwoners	overige bezoekers	totaal	benchmark	totaal 2016
Totaal oordeel	7,9	6,8	7,7	7,7	7,9
Winkelaanbod	7,3	6,6	7,2	7,3	7,3
Steer en uitstraling	7,4	6,6	7,3	7,3	7,4
Veiligheid	8,0	7,5	7,9	7,8	7,9
Netheid (schoonmaak/onderhoud)	7,9	7,3	7,8	7,8	7,9
Parkeermogelijkheden auto	7,9	7,8	7,9	7,8	8,2
Stallingsmogelijkheden voor de fiets	7,9	6,5	7,7	7,6	8,2
Bereikbaarheid per auto	8,3	8,0	8,3	8,0	8,6
Bereikbaarheid per openbaar vervoer	5,0	5,1	5,0	6,6	5,2
Horeca-aanbod	5,9	5,5	5,9	6,5	6,4
Evenementen	5,6	5,2	5,6	6,0	5,6
Faciliteiten bijv. wc, wifi, afhaalpunt, bar/jaz	5,4	4,7	5,3	6,0	5,9

Vervoermiddel

8.5. De vijf economische landbouwclusters in Noord-Holland

